

RUSYA FEDERASYONU PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	2
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	15
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	22
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	29
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	33

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı

Rusya Federasyonu’nun, Bağımsız Devletler Topluluğı (BDT) ölkeleri ile Serbest Ticaret Anlaşması, Avrupa Birliğı ile de Şubat 1996’dan geçerli olmak üzere bir ortaklık ve işbirliğı anlaşması bulunmaktadır. Öte yandan, Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasında 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren Gümrük Birliğı kurulmuş olup, bahse konu Birliğı, 2014 yılında Ermenistan ve 2015 yılında Kırgızistan da dahil olmuştur.

RF, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)’ne, 1993 yılı Haziran ayında başvurmuştur. 23 Ağustos 2012 tarihinden itibaren ise DTÖ’nün 156’ncı üyesi olmuştur.

RF tarafından ihraç ürünlerimizin ölkeye girişinde ölkemiz menşeli ürünlerin ithalatındaki gümrük vergilerinin %25’i oranında indirimli uygulanmasına imkân veren Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GSP)’ne ilişkin olarak; Avrasya Ekonomik Birliğınin 05/03/2021 tarihli kararı ile gelişmekte olan ölkeler listesinde bulunan 103 ölkeden, aralarında Türkiye, Çin, Güney Kore, Arjantin ve Brezilya’nın da bulunduğu 75 ölkeli GSP kapsamından çıkarılmıştır. Söz konusu uygulama değışikliğı, 12 Ekim 2021 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

Rusya Federasyonu’nda (Rusya) uluslararası veya ulusal bir marka altında ölkeye ithalatı gerçekleştirilecek ürünlerin Rusya içerisinde satış-pazarlama ve/veya dağıtım hakkını haiz yetkili bir firma bulunması durumunda, gümrük işlemleri aşamasında Rusya Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından söz konusu yetkili firmanın icazetinin alınmasını müteakip ürün ithalatına izin verilmektedir.

2022 yılının Şubat ayı itibarıyla vuku bulan son jeopolitik gelişmeler doğrultusunda muhtelif firmaların Rusya içerisinde faaliyetlerine son vermesi ve yurt dışından anılan ölkeye mal tedarikini durdurması üzerine muhtelif ürünlerdeki ithalatta %60’ı aşan düşüşler yaşanmıştır. Bu itibarla, üçüncü ölkelerde uluslararası veya ulusal bir marka altında serbest dolaşımda bulunan muhtelif ürünlerin satış-pazarlama ve/veya dağıtım konusunda Rusya’da yetkili firmanın onayı alınmadan ithalat işlemlerinin gerçekleştirilmesine yönelik bir dizi düzenlemeye gidilmiştir. Resmi imalatçısı tarafından üretimi gerçekleştirilen ve üçüncü ölkelerde resmi kanallarla serbest dolaşıma sokulmuş bulunan ancak Rusya’ya yönelik tedarikine yine üçüncü ölkedeki imalatçısı veya satış hakkı sahibi tarafından izin verilmeyen ürünlerin ithalat işlemleri “Paralel İthalat” uygulaması olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda; Rusya’ya ürün tedarikini durduran veya ölkeli içi imalat faaliyetlerine son veren dost olmayan ölkeli firmalarının ilgili markaları veya ürünler “Paralel İthalat” uygulaması doğrultusunda bir liste halinde yayımlanmıştır. Ayrıca, “Paralel İthalat” uygulaması kapsamında yurt dışından ürün getiren firmaların herhangi bir hukuksal sorumluluk altına girmemesini teminen 213 sayılı Federal Kanun marifetiyle de gerekli düzenleme yapılmıştır.

Başta otomotiv sektörüne yönelik ürünler ile elektrikli ve elektronik ürünler, makinalar, optik/lensler, gemi ve kozmetik ürünleri olmak üzere, kimyasal ürünlerden, eczacılık ve tekstil/hazır giyim ürünlerine kadar toplam 56 fasıldan muhtelif ürünler “Paralel İthalat” uygulaması kapsamında yer almaktadır. Rusya içerisinde faaliyetlerine son veren veya üretimi

durduran firmaların el değıştirmesi durumunda veya ihtiyaca binaen anılan listede muhtelif değışikliklere de gidilebilmektedir.

Gümrük Vergileri

Rusya’da tarife cetvelinde yer alan eşyaların yaklaşık %85’inin gümrük vergileri ‘ad valorem’ (gümrük kıymetinin belirli bir oranı) olarak belirlenmiştir. Geri kalan eşya grubunda ise ‘ad valorem’ ve ‘spesifik’ (birim miktar üzerinden sabit tutarlı) vergilerden yüksek olanının esas alınması şeklinde kombine yöntem kullanılmaktadır. Rusya’nın DTÖ’ye 22 Ağustos 2012 tarihindeki üyeliğini müteakip ortalama gümrük tarife oranı %7,8 olarak uygulanmaya başlanmıştır (Bağlı ortalama tarife oranı ise %8,6’dır). Rusya’nın ağırlıklı ortalama yöntemiyle hesaplanan gümrük vergisi oranı ise 2021 yılında %4,2 seviyesinde tezahür etmiştir. Ayrıca nihai ürünlerde %15, muhtelif tarım ürünlerinde (et ürünleri ve içecekler) ise fasıl bazında ortalama %20’leri aşan yüksek gümrük vergileri de uygulanmaktadır.

Diğer taraftan, son dönem jeopolitik gelişmeler çerçevesinde, RF *dost olmayan ülkelere* yönelik olarak MFN oranından farklı vergi uygulayabilmektedir.

Rus gümrüklerinde en çok dikkat edilen husus, gümrük kıymetinin doğruluğunun tespittir. Özellikle bağlı şirkete yapılan taşımaların risk teşkil ettiğı değerlendirilebilmektedir. Anılan risk grubuna yönelik vergi denetimlerinde ise ‘transfer fiyatlandırması’ en çok dikkat edilen hususlar arasında yer almaktadır.

İlaveten, Rusya’da birçok mal grubunda gümrük kıymetinin tespiti açısından referans fiyat uygulaması yapılmaktadır. Rus Gümrük İdaresince fiyat açısından riskli olduğı değerlendirilen muhtelif ürünlerde belirlenen asgari kıymetlerin altında kalan beyanlar kabul edilmemekte, malın girişine ancak asgari kıymet üzerinden vergi alınması kaydıyla izin verilmektedir. Bu uygulama, gümrük idaresi içinde ‘sirküler’ yoluyla yürütölmekte ve kamuya ilan edilmemektedir. Buna karşın, referans fiyat uygulaması bulunmayan mallar açısından ise beyan edilen fiyatların gerçeğe uygunluğunu tespititte her bir gümrük idaresi bağımsız hareket edebilmektedir. Referans fiyat uygulamalarına yönelik idari yargı yolu açık olsa da dava süreçleri uzun süre alabilmektedir.

İç Vergiler ve Oranları

Rusya vergi sistemi; Federal (Merkezi Hükümet), Bölgesel (Valilik) ve Yerel (Belediye) makamlarca tayin edilmek üzere 3 aşamadan müteşekkildir.

a) Federal Vergiler: Katma değer, lüks tüketim, kişisel gelir, kurumlar, maden, su kaynakları ve damga vergileri ile vahşî yaşam ve biyolojik kaynakların kullanımına ilişkin harçlardan müteşekkildir.

Katma Değer Vergisi: Katma değer vergisinin (KDV) mükellefleri kurumlar (şirketler, işletmeler vb.) ve özel teşebbüslerdir. Verginin matrahı, mal ve hizmetlerin satış fiyatıdır. Vergi matrahı tespit edilirken, satış bedeli olarak nakdi, ayni, değerli evraklar dâhil elde edilen tüm gelirler

dikkate alınır. Rusya Federasyonu'nda genel KDV oranı %20'dir. Ancak, uluslararası taşımacılık hizmetleri, ihracat ve serbest bölgelere satışlar gibi bazı işlemler vergiden muaf tutulmaktadır. Ayrıca, başta muhtelif yaş meyve sebze ürünleri olmak üzere bazı gıda maddeleri, kitaplar, çocuk ürünleri, medikal ürünler ve ilaçlar gibi muhtelif ürünlerde uygulanan KDV oranı %10 olarak belirlenmiştir. Rusya Federasyonu'nda KDV ödemeleri, vergi dönemini takip eden ayın 25. gününe kadar yapılmaktadır (Bir ay arayla 3 eşit taksitle de ödenebilmektedir).

Lüks Tüketim Vergisi (Excises): Lüks tüketim vergisinin mükellefleri; kurumlar, tüzel kişiler, özel teşebbüsler ve ithalatçılardır. Alkollü içecekler, tütün ürünleri, motorlu taşıtlar, etil alkol gibi bazı ürünler lüks tüketim vergisine tabidir.

Kişisel Gelir Vergisi: Rusya'da yerleşik kişiler ve yerleşik olmamakla birlikte Rusya içinde gelir elde eden gerçek kişiler, kişisel gelir vergisi mükellefleridir. Kişisel gelir vergisi oranı 5 milyon rubleye kadar %13 seviyesinde uygulanmaktadır (Ücret gelirleri, kişisel girişimcilerin gelirleri ve 3 yıldan az tutulan taşınmazların satışından elde edilen gelirler). Yıllık geliri 5 milyon rubleyi aşan mükellefler için ise 2021 yılından itibaren vergi oranı (5 milyon rubleyi aşan kısım için) %15'e yükseltilmiştir. Ayrıca, ülkede gelir vergisi oranı;

- Rusya'da yerleşik olanlar için gelir kalemine göre %9 (2007'den önce düzenlenen ipotek bonoları ve ipotek katılım sertifikaları gelirleri) veya %35 (Yarışma gelirleri ile belirli limitin üzerindeki faiz gelirleri) olarak,
- Rusya'da yerleşik olmayanlar için ise %15 (Rus firmalarından alınan kar payları) veya %30 olarak da uygulanabilmektedir.

Kurumlar Vergisi: Rus şirketleri, yabancı şirketler, yurt içinde daimî temsilcilik aracılığıyla faaliyetlerini gerçekleştiren ve/veya yine yurt içinde kaynaklardan gelir elde eden yabancı şirketler kurumlar vergisi mükellefleridir. Kurumlar vergisi genel oranı %20'dir. Söz konusu verginin %3'ü federal bütçeye (2024 yılından sonra %2), %17'si ise bölgesel bütçeye (2024 yılından sonra %18) aittir. Bölgesel bütçeye ait vergi, yatırımın niteliğine göre %13,5'e kadar azaltılabilmektedir.

Maden Vergisi: Yeraltı kaynaklarını kullanan kurumlar ve bireysel müteşebbisler maden vergisi mükellefleridir. Madenin çeşidine göre vergi oranı değişmektedir.

Su Kaynakları Vergisi: Tüzel kişiler ve özel teşebbüsler vergi mükellefleri olup, sabit bir vergi oranı bulunmamaktadır. Vergi ödemeleri, 3 aylık vergi dönemini takip eden ayın 20'sine kadar yapılmaktadır.

Damga Vergisi/Harcı: Tüzel kişiler ve özel teşebbüslerden alınmakta olup, alınan harç miktarı değişik oranlarda tezahür etmektedir.

Vahşi Yaşam ve Biyolojik Kaynakların Kullanımına İlişkin Harçlar: Tüzel kişiler ile Rus toprakları içerisinde fauna ve biyolojik kaynakların kullanımı iznine sahip özel müteşebbislerden alınmakta olup, alınan harç miktarları değişik oranlarda tezahür etmektedir.

b) Bölgesel Vergiler: Tüzel kişilere yönelik mülkiyet/aktif, taşıt/ulaştırma ve gazino oyunları/kumar vergilerinden müteşekkildir.

Tüzel Kişilere Yönelik Mülkiyet/Aktif Vergisi: Rus şirketleri ile Rusya’da daimî temsilcilik aracılığıyla faaliyette bulunan ve/veya Rusya’da gayrimenkul varlıklarına sahip yabancı şirketler vergi mükellefleridir (UEFA, FIFA vb. hariç). Şirketlerin bilançosunda bulunan menkul ve gayrimenkul varlıkları verginin konusu olup, vergi oranları bölgesel kanunlar tarafından belirlenmektedir. Yıllık vergi oranı azami %2,2’yi geçmemektedir.

Taşıt/Ulaştırma Vergisi: Kayıtlı bir ulaşım aracına sahip tüzel kişiler ve gerçek kişiler verginin mükellefleridir. Vergi tutarı, motor gücüne göre değişen miktarlarda belirlenmektedir.

Gazino Oyunları/Kumar Vergisi: Sektörde girişimcilik faaliyetinde bulunan tüzel kişiler vergi mükellefleri olup, vergiler değişik oranlarda uygulanmaktadır.

c) Yerel Vergiler: Toprak/arazi ve kişisel mülkiyet/aktif vergilerinden müteşekkildir.

Toprak/Arazi Vergisi: Bu verginin mükellefleri; toprak/arazi sahibi kurumlar, gerçek kişiler ve özel teşebbüslerdir. Vergi oranları %0,3 ile %1,5 arasında değişmektedir.

Kişisel Mülkiyet/Aktif Vergisi: Vergi konusu olarak tanımlanan mülke sahip gerçek kişiler vergi mükellefleri olup; apartmanlar, odalar, bina vb. yapılar ile bu yapılarıdaki paylar muhtelif oranlarda vergilendirilmektedir. Belediye ve otonom şehirlerce belirlenen vergi oranları mülkün muhtelif özelliklerine göre %0,1; %0,5 ve %2 oranlarını aşamamaktadır.

d) Basitleştirilmiş Vergi Sistemi: Özel bir vergilendirme rejimi olup, genel vergi sistemi ile birlikte tüzel kişiler ve özel teşebbüsler tarafından bu sistem kullanılabilmektedir. Basitleştirilmiş vergi sisteminde iki yöntem/oran bulunmaktadır: Birincisi ‘toplam gelir’ (Vergi oranı %6), ikincisi ise ‘giderler tutarında azaltılmış gelirlerdir’ (Toplam gelirden giderler düşüldükten sonra kalan kısım için vergi oranı %15). İkinci yöntemde, bölgesel/yerel hükümetler, farklı kategorilerdeki vergi mükellefleri için %5’e kadar azaltılmış vergi oranı belirleyebilmektedir. Vergi mükellefleri bu iki yöntemden birisini seçmek suretiyle basitleştirilmiş vergi sistemini kullanabilmektedir.

Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları

Rusya’nın Türkiye de dahil olmak üzere toplam 80 adet ülke ile yürürlükte bulunan çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması bulunmaktadır. Diğer taraftan 8 Ağustos 2023 tarihinde kabul edilen Başkanlık Kararnamesi ile 38 adet “dost olmayan ülke” ile yürürlükte bulunan anlaşmaların başlıca hükümleri askıya alınmıştır.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Rusya’da ürün belgelendirme prosedürü, temelde uygunluk sertifikası ve uygunluk beyanı gibi belgeleri kapsamaktadır. Rusya’da en fazla talep edilen/kullanılan sertifikalar/belgeler aşağıda yer almaktadır:

- GOST R (ГОСТ Р) Uygunluk Sertifikası

- GOST R (ГОСТ Р) Uygunluk Beyanı
- Avrasya Gümrük/Ekonomik Birliği Uygunluk Sertifikası (EAC)
- Gümrük Birliği Uygunluk Beyanı
- Devlet Kaydı Belgesi
- Yangın Emniyeti Belgesi

Öncelikle Rusya’da herhangi bir ürün için ne tür sertifikanın düzenlenmesi gerektiğini öğrenmek için GOST R sisteminde zorunlu sertifikalamaya tabi olan ürün listesinin, GOST P sisteminde uygunluk beyanına tabi olan ürün listesinin, Avrasya Ekonomik Birliği-AEB teknik koşulları, Rusya’da zorunlu sertifikalamaya tabi olan ürün listesinin, Rusya’da uygunluk beyanına tabi olan ürün listesinin veya devlet kaydına tabi olan ürün listesinin incelenmesi gerekmektedir. Ürün belgelendirmesi, farklı süreçleri olan gönüllü ve zorunlu belgelendirme olmak üzere iki temel sistemden oluşmaktadır.

Bu noktada, AEB ile ilgili kısa bilgi verilmesinde fayda görülmektedir: AEB 1 Ocak 2015’te kurulmuştur. Halihazırda Rusya, Kazakistan, Belarus, Kırgızistan ve Ermenistan’ın üye olduğu bir ekonomik entegrasyon olan AEB, yukarıda zikredilen ve Birlik üyesi olan bütün ülkelerde ortak bir belgelendirme sistemini öngörmektedir. Bu çerçevede, ülkemiz ve Avrupa Birliği arasında yürürlükte bulunan Gümrük Birliği mekanizmasına benzer bir yapının, AEB bünyesinde de mevcut olduğunu söylemek mümkündür.

Bu kapsamda, Rusya da dahil olmak üzere AEB üyesi ülkelerin ürün güvenliği ve belgelendirme sisteminin temelinde, Avrasya Birliği Sertifikası olarak adlandırılan “EAC Gümrük Birliği Sertifikası” yer almaktadır. Sistemin uygulanmasında, EAC Sertifikası ve doğrudan üretici beyanına istinaden verilen “EAC Deklarasyonu” olmak üzere ikili bir ayırım söz konusudur. Bu durum, ülkemiz ürün güvenliği sisteminde önemli bir yeri olan CE Belgelendirmesi uygulamalarına benzer niteliktedir. EAC Belgesi ya da Deklarasyonu bütün ürünleri kapsar bir nitelikte değildir. “EAC Belgesi” parti bazlı alındığı gibi, 1-3-5 yıllık süreli olarak da alınabilmektedir. Burada önemli olan husus, EAC Belgesi ya da EAC Uygunluk Deklarasyonu gerektiren ürünlerin, bu belge olmaksızın gerek Rusya gerekse AEB ülkeleri pazarına giriş yapamamasıdır.

Yukarıda belirtildiği gibi, EAC Belgesi tek seferlik, yani parti bazında düzenlenebilmektedir. Bu kapsamda, ithalatçı olan Rus firması, ihracatçıdan sözleşme ile aldığı malları ancak EAC sertifikası olması durumunda satabilmektedir. Sertifika üzerinde; üretim yeri, ithalatçı firma bilgisi, malın sınıflandırma GTİP’i, ana sözleşme tarih ve numarası bilgileri yer almaktadır. Bu tür sertifikalar; belli bir Rus firması adına, yalnız bir sefer, miktarı ve cinsi sertifika üzerinde belirlenmiş ürünler için geçerlidir.

Bir yıllık seri üretim EAC belgesi, EAC Belgesi vermek üzere yetkilendirilmiş şirketin uzmanının inceleme ve analiz ziyaretine gereksinim duyulmadan, sadece numune ve gerekli dokümanlara istinaden yapılan incelemeler neticesinde bir yıl süre için verilmektedir. Bu sertifikalar seri üretim için verilir ve 3 yıllık sertifikalarla aynı işlevi görürler.

Üç ve beş yıllık geçerlilik arz eden EAC belgeleri, EAC Belgesi vermek üzere yetkilendirilmiş şirketin uzmanının yaptığı denetim ziyareti akabinde 3 veya 5 senelik bir süreyi kapsamak üzere verilmektedir. Bu şekilde alınan belgeler 3 veya 5 yıl için yapılacak tüm sevkiyatların

gümrük işlemlerinde ve aynı zamanda AEB ülkelerinin iç piyasasında beyan zorunluluğu olan yerlerde geçerlidir.

Bu noktada, EAC Belgelerinin nasıl denetlendiği hususu da önem arz etmektedir. Rusya’da denetimlerin özellikle gümrük bölgelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Dolayısıyla, ithal ürünler Rus pazarına girmeden önce gümrük sahasında çok ciddi bir belge denetime tabi tutulmakta ve ithal edilen ürünlerin EAC Belgesi olup olmadığı incelenmektedir. Ülkenin akreditasyon kurumu olan ve aynı zamanda EAC belgesi vermeye yetkili kuruluşların yetkilendirilmesini yapan Rus Akreditasyon Kurumu’nun (ROSAKREDITATSIYA) internet sayfasında, EAC belgelerinin geçerliliği ve içeriğine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Örneğin; ürün gümrük bölgesine geldiğinde ilgili gümrük görevlisi kendisine ibraz edilen EAC belgelerini ROSAKREDITATSIYA’nın web sayfasından (<https://fsa.gov.ru>) kontrol edebilmekte ve ona göre işlem yapabilmektedir.

Rusya’da zorunlu EAC belgesine tabi olmayan ürünler de vardır. Dolayısıyla bu ürünler Rus pazarına bu belgede olmadan girebilmektedir. Bununla birlikte, ürünün EAC belgesinden muaf olduğu hususu ithalatçı tarafından ispatlanmak durumundadır. Bunun için ithalatçı tarafından, ROSAKREDITATSIYA tarafından yetkilendirilmiş ve aynı zamanda EAC belgesi tanzim etmeye de yetkili olan kuruluşların herhangi birine başvurulması ve ürünün EAC gerektirmediğine dair bir belge alınması gerekmektedir. “Otkoznoe pismo” adı verilen bu belge gümrük yetkilisine ibraz edilmek zorundadır.

8 Mart 2022 tarih ve 46 F-3 sayılı Federal Kanun marifetiyle Rus pazarında dağıtıma girecek ürünlerin uyması gereken teknik şartların düzenlenmesi, yeni lisans verme, mevcut lisansların süre uzatımı konusunda Rus Hükümeti’nin mevcut düzenlemeler dışında işlem yapabilmesine müsaade edilmiştir. Bu doğrultuda, lisanslama, akreditasyon, atestasyon belgesi işlemleri, devlet sicili kaydı ya da nitelik ölçücü mesleki sınavlara ilişkin işlemlerde lisans ya da başka bir izne sahip olanların izin sürelerinin, süresi geçse de herhangi bir ek ücrete konu olmadan uzatılması ve diğer esasların düzenlenmesinde Rus Hükümeti yetkilendirilmiştir. Böylelikle Rus Hükümeti: Bu izinlerin süresi, daha önce izin başvurusunda aranan belgelerin azaltılması, izinler için belirlenen zorunlu şartların kaldırılması, geçici olarak gerekli şartları sağlamayan başvurular veya belge uzatımlarında belge ve saha uygunluk değerlendirmeleri ile yabancı hükümetlerin yetkili kuruluşlarınca verilen izinlerin Rusya’da tanınması hakkında karar vermeye de yetkili kılınmıştır.

Rus işletmelerinin ivedi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik alınan bu karar, 10 Temmuz 2023 tarihli ve 1133 sayılı Başkanlık Kararnamesi ile 01 Eylül 2024 tarihine kadar uzatılmıştır.

EAC Gümrük Birliği Uygunluk Sertifikası ve Uygunluk Beyanı (Deklarasyon) arasındaki temel farkları aşağıda şekilde izah etmek mümkündür:

Tablo-1

Uygunluk Beyanı (Deklarasyon)	Uygunluk Sertifikası
Başvuran tarafından ibraz edilen belgelere dayanarak belgelendirme kurumu tarafından düzenlenmektedir.	Test sonuçlarına dayanarak belgelendirme kurumu tarafından düzenlenmektedir.

1 yıldan 5 yıla kadar geçerlidir.	5 yıla kadar geçerlidir
Boş bir A4 kâğıt üzerinde düzenlenmektedir.	Özel desenli korumalı belge üzerinde düzenlenmektedir
Uygunluk beyanında gösterilen bilgiler için sorumluluğu başvuran üstlenmektedir.	Uygunluk sertifikasındaki bilgiler için sorumluluğu ise, belgeyi düzenleyen belgelendirme şirketi üstlenmektedir.

Test Etme Muayene ve Belgelendirme

GOST R (ГОСТ Р) UYGUNLUK BELGESİ

Rusya’da GOST R Uygunluk Sertifikası, ürünler için resmi bir belge olup, yetkili ulusal kurumlar ürünün güvenliğini ve ürünün teknik standartlar ve düzenlemelerle oluşturulan standartlara uygun olduğunu onaylamaktadır.

Uygunluk sertifikası, ürünün seri üretimi veya belirli bir parti için alınabilmektedir. Söz konusu sertifikalar, tüm Rusya’da faaliyet gösteren ve talepte bulunan şirketin kayıtlı olduğu bölgelere bağlı olmadan akredite edilmiş belgelendirme merkezleri tarafından verilmektedir.

Uygunluk sertifikasının düzenlenmesi sadece test raporlarının bulunması durumunda mümkündür. Bu yüzden önce ürünlerin laboratuvar testi yapılmaktadır. Uygunluk sertifikası, RF mevzuatı uyarınca akredite edilmiş kurumlar tarafından düzenlenmektedir.

GOST P (ГОСТ П) UYGUNLUK BEYANI (DEKLARASYON)

GOST P Uygunluk Beyanı (Deklarasyon), ürünün güvenliğini/standarda-mevzuata uygunluğunu onaylayan resmi evraktır. Beyan (Deklarasyon), güvenlik onayı için zorunludur. Söz konusu beyanname, RF’de kayıtlı özel girişimci veya tüzel kişi statüsünde bulunan Rus üreticilere ve Rus ithalatçılara verilmektedir.

Uygunluk beyanı ürünün güvenliğini onaylamaktadır. Bu prosedür, beyan (deklarasyon) olarak adlandırılmakta ve uygunluk beyanı (deklarasyon) satıcı veya üretici için alternatif bir kanıt olarak görülmektedir. Rusya’da, uygunluk beyanı ve uygunluk sertifikası hukuksal açıdan eşit güce sahiptir ve süre olarak 3 yıla kadar düzenlenebilmektedir. Ürünlerin uygunluk beyanı süreci prensip olarak belgelendirmeden farklı olmamaktadır.

DEVLET KAYDI BELGESİ (SGR - СГР)

Devlet kaydı belgesi; ürünlerin güvenliğini, yeknesak sıhhi, epidemiyolojik ve hijyenik koşullara ve AEB teknik düzenlemelerine uygunluğunu onaylayan bir belgedir. Belge, yetkili kurum tarafından yeknesak formda ve AEB tarafından kabul edilen esaslara göre düzenlenen bir belgedir.

Devlet kaydı belgesi, gerekli testlerin yapılması ve Rospotrebnadzor Kurumu’nda devlet kaydı prosedürünün tamamlanması akabinde mamul ürünler için düzenlenmektedir.

Devlet kaydı belgesi hem ithalatçı hem de üretici adına düzenlenebilmektedir. Herhangi bir ürün için devlet kaydı sürecinin gerekli olup olmadığı hususu, yürürlüğe giren AEB teknik düzenlemeleri tarafından belirlenmektedir.

MUAFİYET MEKTUBU (OTKAZNOE PISMO)

Ürünün zorunlu belgelendirme veya üretici beyanına dayalı belgelendirmeye tabi olmaması durumunda, ilgili şirket ‘muafiyet mektubu-otkaznoe pismo’ olarak bilenen bir belge düzenleyebilir. Söz konusu ‘muafiyet mektubu’ resmi bir belge niteliğinde olup belgelendirme merkezi tarafından onaylanmaktadır. Bahse konu mektup, belli bir ürün grubunun AEB teknik kurallarına ve GOST R (ГОСТ Р) sistemine göre, uygunluk onayına tabi olmadığını bildirmektedir. Dolayısıyla muafiyet mektubu, Rusya’da, akredite kurumlar tarafından verilmiş ve ürünün belgelendirmeye tabi olmadığını bildiren resmi bir belgedir.

YANGIN GÜVENLİĞİ SERTİFİKASI (YANGIN SERTİFİKASI)

Rusya’da üretilen veya Rusya’ya ithal edilen ürünlerin tüketiciler için güvenli olması açısından ürünlerin çoğu için yangın güvenlik gereksinimlerine uygunluğu onaylayan sertifikanın düzenlenmesi gerekmektedir.

Yangın güvenlik sertifikası (yangın sertifikası), ürünün yangın güvenlik koşullarına uygunluğunu onaylayan sertifika sistemi çerçevesinde düzenlenmiş yasal bir belgedir. Yangın güvenlik sertifikası, ürünün devlet standartları koşullarının, Yangın Güvenlik Sertifika Sistemi’nde belirtilen koşullara, yangın güvenlik normlarına, inşaat normlarına ve koşullarına ve RF Mevzuatı uyarınca zorunlu yangın güvenlik şartlarını ve ürünleri fonksiyonel göstergeleri belirtilen diğer yasal belgelere uygunluğunu onaylamaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Rusya’da 2024 yılına kadar kayıt dışılığın azaltılması ve tüketici refahı da gözetilerek eşit rekabet koşullarının tesisinin sağlanması amacıyla dijital ekonomiye geçişin bir parçası olarak; tüm ithal ürünlerin, “QR” kodlarıyla etiketlenerek ülkeye girişinden nihai tüketiciye ulaşıncaya kadarki sürecinin izlenebilmesi amacıyla “Birleşik Ürün Etiketleme ve Takip Sistemi” ihdas edilmiştir. Söz konusu ürünlerin transit ticareti ve geçici ithalatı ise kapsam dışında tutulmaktadır. Anılan sistem sayesinde, tüketicilerin bir mobil uygulama aracılığıyla, üreticinin adı, üretim yeri, üretim veya satış tarihi ile saati, son kullanma tarihi, ürün numarası, parti numarası gibi bilgilere erişimi mümkün hale gelmiş, bu yolla ürünün arz zincirine ilişkin şeffaflık sağlanarak sahteciliğin önlenmesi amaçlanmıştır.

Anılan sistemin koordinatör kurumu, “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı”; sistemin oluşturulması, uygulanması ve işletilmesinden sorumlu kurum (kodların üretimi ve dağıtımı), “Geliştirme ve Teknoloji Perspektifleri Merkezi Başkanlığı” (CRPT); sistemin işleyişinin kontrolünden sorumlu kurum, “Dijital Gelişim, Haberleşme ve Kitleli İletişim Bakanlığı”; düzenleyici kurum ise “Maliye Bakanlığı” olarak belirlenmiştir.

Söz konusu etikette, 14 haneli ürün kodu, 13 haneli ürün için özelleştirilmiş seri numarası, tüketim ve üretim tarihleri ile dört haneli teyit kodu bulunmaktadır. Hazırlanan etiket tüketiciler tarafından akıllı telefonlarda uygulamalar aracılığıyla okuturularak ürünün bilgilerine erişilebilmektedir.

Sisteme işletmeler tarafından kaydolunması için: Dijital Gelişim, Haberleşme ve Kitleleş İletişim Bakanlığı tarafından akredite edilen merkezlerden temin edilen e-imzalar ile ilgili yazılımın indirilmesini takiben (<https://markirovka.crpt.ru/register>) bağlantı adresinden şirketin kaydettirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizin Rusya'ya ihracatında önemli yer tutan muhtelif ürünlerde etiketleme sistemi uygulanmaya başlamış ya da sistemin uygulanmasına yönelik süreç devam etmektedir. Kürk manto, ayakkabı, tütün, ilaç, tekstil ve hazır giyim, süt ürünleri, parfümeri ürünleri, fotoğraf makinası ve flaş, lastik, şişe su, bira ve düşük alkollü içecekler, alkolsüz içecekler, tıbbi cihazlar, tekerlekli sandalye, deriye temas eden dezenfektanlar, biyolojik olarak aktif gıda maddelerinde zorunlu etiketleme uygulaması başlamıştır.

Bisikletler için zorunlu etiketleme uygulaması 1 Eylül 2024 tarihinde başlayacak olup mersin balığı ve somon havyarı, titanyum metal ürünleri, rehabilitasyon teknik araçları, radyoelektronik ürünler, fiber optik ürünler, veterinerlikte kullanılan ilaçlar, çocuk oyuncakları, sebze yağları, evcil hayvan gıdaları, ilaç hammaddeleri, ilaçlar parfümeri, kozmetik ve ev kimyasalları ile bazı konserve yiyecek türlerinde ise pilot uygulama süreci yürütülmektedir. Önümüzdeki dönemlerde zorunlu etiketleme uygulamasının daha geniş ürün grupları için de başlatılması yönünde çalışmalar yürütüldüğü bilinmektedir.

Zorunlu etiketleme uygulamasına tâbi ürünlerin etiketlenmeden satışa sunulması durumunda ürün cinsi ve ihlâli gerçekleştirenin gerçek ya da tüzel kişi olmasına bağlı olarak para cezası, müsâdere, hapis cezası gibi müeyyideler uygulanmaktadır.

Ürünlerin zorunlu tanımlamasını içeren etiketleme işleminin, eşyanın gümrüklenmesi öncesinde tercihen üretim tesislerinde veya Rusya'da, gümrükleme işleminden önce depolarda tamamlanması gerekmektedir. Etiketlemede sorumluluk ithalatçıya ait olup, etiket veya barkod bilgilerinin üreticilere ithalatçılar tarafından ulaştırılması gerekmektedir.

Bahse konu etiketlerde, malın adı, orijini, net ağırlığı, malın terkibi, üretim yılı, raf ömrü, besleyici değeri, kullanım koşulları gibi bilgilerin Rusça olarak yer alması gerekmektedir. Söz konusu etikete sahip olmayan malların satışı ise mümkün bulunmamaktadır. Söz konusu şartlar her bir mal için GOSSTANDART'tan temin edilebilmektedir.

Teknik Engeller

RF'ye ihracatta teknik düzenlemeler ve standartlar temel olarak RF Standardizasyon ve Metroloji Federal Servisi (ROSSTANDART) tarafından belirlenmekte olup, ülkemiz ile RF arasındaki Karma Ekonomik Komisyonu Protokolü kapsamında, teknik düzenlemeler, standardizasyon, metroloji ve uygunluk değerlendirmesi alanlarında danışma ve iş birliği mekanizması tesis edilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Piyasa gözetim denetimi ve tüketici haklarını koruma alanlarında ROSPOTREBNAZOR, bitkisel/hayvansal ürünler, veterinerlik ve bitki karantina konularında ROSSELHOZNADZOR, ilaçlar, sağlık sektöründe kullanılan ekipmanlar, sağlık alanında uygunluk belgeleri konularında ROSDRAVNADZOR, patentli mallar konularında ROSPATENT, akreditasyon konularında ROSAKREDITATSIA, ithalat denetimleri alanında ise Federal Gümrük Servisi görev yapmaktadır.

RF'ye ihracatta en temel engellerden birisi olarak öne çıkan kotalar ve lisanslar (kırmızı ve beyaz et, alkol, sigara vb.) konularında düzenleme yetkisi Ekonomik Kalkınma Bakanlığı'na ait olup, bunun yanı sıra, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından da ithalat denetimleri gerçekleştirilmektedir.

ROSSTANDART, ürünlerin ve hizmetlerin teknik yeterliklerinin belirlenmesi, ölçümü ve değerlendirilmesinde standardizasyon sağlanması, bu kapsamda, ulusal standartların belirlenmesi, sertifikaların tespit edilmesi, zorunlu gereksinimlerin yerine getirilmesinin kontrolü ve denetimini gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte, bahse konu kurum, ürünlerin tasarım ve ar-ge süreçleri, imalat, inşaat, montaj, kalibrasyon, kullanım, muhafaza edilmesi, nakliye, satış ve hurdaya ayırma konularına ilişkin standartların belirlenmesi hususlarında da gerekli mevzuatların düzenlenmesi görevini yerine getirmektedir. Kurum, bölgesel bazda örgütlenmiş olup, rîsen veya şikâyet üzerine, iç pazara yönelik denetimler gerçekleştirmektedir.

- ROSSTANDART (<http://www.gost.ru>)
- ROSPOTREBNAZOR (<http://rospotrebnadzor.ru>)
- ROSSELHOZNADZOR (<http://www.fsvps.ru>)
- ROSDRAVNADZOR (<http://www.roszdravnadzor.ru>)
- ROSPATENT (<https://rospatent.gov.ru/ru>)
- ROSAKREDITATSIYA (<http://fsa.gov.ru>)
- Federal Gümrük Servisi (<http://www.customs.ru>)

Domates Kotası:

Bilindiği üzere; Rusya Federasyonu tarafından, ülkemiz menşeli domates ithalatında kota mekanizması marifetiyle miktar sınırlaması uygulanmaktadır. Rus tarafı, söz konusu ithalat kotasını genel prensiplerin aksine “kümülatif” olarak uygulamakta ve başlangıç olarak 2017 yılı Kasım ayını esas almaktadır. Rusya Tarım Bakanlığı tarafından, en son 19 Temmuz 2023 tarihinde yayımlanan Talimatname marifetiyle söz konusu kota miktarı, 150 bin tonluk artırımla 500 bin tona (yayım tarihinden sonraki 10 günlük sürenin sona ermesini müteakip) çıkarılmıştır.

Rusya Federasyonu'na gerçekleştirilen 07.02 gümrük tarife pozisyonu ürünlerde Türkiye geneli ihracat 01 Kasım 2017-13 Nisan 2025 tarihleri arasında ise 454.186.477 Kg ve 397.445.603 FOB (USD)'dir.

Bu itibarla, geriye kalan 45.813.523 Kg'lık kotanın aşağı yukarı 1 yıl gibi bir süre içinde kullanılması öngörülmekte olup, müzakerelerin de zaman alabileceği mülahazasıyla domates kotasının artırılması konusunun, Rus makamlarca yapılacak görüşmelerde gündem konusu edilebileceği değerlendirilmektedir.

Hayvansal Ürün İhracatı:

Bilindiği üzere, hayvansal ürün ihracatında bulunabilecek standartlara sahip olan firmaların listesi, garanti mektupları ile birlikte Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından Rus makamlarına iletilmektedir. Rusya Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Denetimi Federal Servisi (Rosselkhoznadzor) ise kendisine Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından iletilen işletme listelerini inceleyerek

uygun gördüğü tesisleri onaylanmış işletme listesine dâhil etmekte ve kendi internet sitesinde yayımlamaktadır.

Bu itibarla, kuluçkalık yumurta, civciv, kanatlı eti, balık ve deniz ürünleri, süt ve süt ürünleri ile yem ürünlerinden müteşekkil hayvansal ürünlerde hâlihazırda 159 gıda işletmemiz uygun görülerek söz konusu işletme listesine dâhil edilmiş bulunmaktadır. Hâlihazırda, çeşitli hayvan hastalıkları gerekçesi ile Rusya'nın ülkemizden kırmızı et ithalatı yapmaması nedeniyle söz konusu listede kırmızı et ürünü ihracatçısı firmalarımız yer almamaktadır.

Diğer taraftan, son 3 yıllık süreçte Rusya'ya süt ve süt ürünleri ihracatına yönelik olarak sadece 2 firmamız onay alabilmiştir. Toplamda ise sadece 9 firmamız hâlihazırda Rusya'ya süt ve süt ürünleri ihracatı gerçekleştirebilmektedir.

Öte yandan, halihazırda Rusya'ya yönelik hayvansal ürün ihraç etmek isteyen (Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre) çok sayıda firmamızın başvurularının ise Tarım ve Orman Bakanlığımızca Rusya Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Denetimi Federal Servisi'ne (Rosselkhoznadzor) iletilmiş olduğu bilgisi edinilmiştir.

Bilindiği üzere, 5 Ağustos 2022 tarihinde Soçi'de imzalanan Türkiye-Rusya Hükümetler Arası Mutabakat Zaptı'nın 4. Maddesi'nin 6. Fıkrası gereğince, iki ülke tarafından belirlenen program ve takvim çerçevesinde ilgili işletmelerin karşılıklı onay sürecinin sonuçlandırılması konusunda anlaşmaya varılmıştır.

Bu itibarla, Rus gıda ürünleri pazarına girebilmek için onay bekleyen Türk gıda işletmelerine gerekli onayların verilmesinin ülkelerimiz arasındaki ticaretin geliştirilmesi için olumlu olacağı hususu 14 Ocak 2025 tarihinde Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet GÜMEN başkanlığındaki heyetin Rosselkhoznadzor ziyaretinde de gündeme gelmiş; ilgili teknik birimlerin çalışması neticesinde iki tarafta da bekleyen tesis onay işlemlerini hızlandırma konusunda mutabakata varmışlardır.

Toplantıda, bekleyen tesis onayları için en kısa sürede liste değişiminin gerçekleştirileceği, 2025 yılı sonuna kadar yerinde inceleme ziyaretlerinin tamamlanması üzerinde uzlaşa sağlanmıştır.

Yaş Meyve Sebze (YMS) Ürünlerimizde İthalat Kısıtlamaları:

Rusya Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Denetimi Federal Servisi (Rosselkhoznadzor) tarafından ülkemiz menşeli biber, nar, taze üzüm, portakal ve greyluft ürünlerinde azami kalıntı limitlerinin üzerinde pestisit madde bulunmasına ve Rusya'da tescilli olmayan pestisitlere ilişkin kalıntı tespit edilmesine yönelik gerekçelerle getirilen genel yasaklama kararları 6 Nisan 2022 tarihinden itibaren kaldırılmış olup, yapılan tespitler neticesinde mükerrerlik arz eden kalıntı-zararlı tespit durumlarında firma özelinde ihracat yasağı uygulaması sürdürülmektedir.

Sert Çekirdekli Meyvelerde Rusya Federasyonu Tarafından Uygulanan İhracatçı Firma ve Üretici Kısıtlamaları:

Ülkemizden Rusya'ya sert çekirdekli meyve (nektarin, şeftali, kayısı, erik vb.) ihracatlarında Rusya Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Denetimi Federal Servisi (Rosselkhoznadzor) tarafından yapılan denetimlerde karantina etmenleri olan Ceratitis Capitata, Megastelia Scalaris,

Frankliniella Occidentalis, Thrips Hawaiiensis ve Grapholita Molesta tespit edilmesi nedeniyle 21 ihracatçı firma ve 34 üretici tarafından RF'ye sert çekirdekli meyve ihracının yasaklanmıştır.

Konuya ilişkin Rus tarafından talep edilen tüm bilgi ve belgeler Tarım ve Orman Bakanlığımız Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğümüz tarafından iletilmiş olup, konuya yönelik inceleme yapılmasını teminen Rusya'dan teknik bir heyetin ülkemize ziyaret gerçekleştirerek yerinde inceleme yapılması beklenmektedir.

Tahıl Ürünleri İhracat Vergileri:

Uluslararası fiyatlardan temin ettikleri hammaddeleri işleyerek, ihracat marifetiyle üçüncü ülkelere pazarlayan gıda sanayimiz, tarım ürünleri ithalatında 2012 yılından itibaren (termin ve fiyat-kalite gibi unsurları dikkate alarak) en çok Rus menşeli hammaddeleri tercih etmektedir.

Bu itibarla, son dönemde Rusya'dan tahıl ürünü (buğday, mısır ve arpa) ithalatı gerçekleştiren gıda imalatçısı firmalarımız, özellikle mısır ürünündeki ihracat vergisindeki artışın, girdi maliyetlerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmektedirler.

Bilindiği üzere, Rusya Federasyonu, 2 Haziran 2021 tarihinden itibaren ihdas ettiği tahıl destek mekanizması ile buğday, mısır ve arpa ihracatında değişken miktarlarda vergiler uygulamakta ve elde edilen vergilerle oluşan bütçe ile de tarımsal üreticileri desteklemektedir.

Bu doğrultuda, 28 Haziran 2024'ten itibaren buğdaydaki ihracat vergisinin hesaplanmasında esas alınan taban fiyat seviyesi ton başına 18.000 ruble; mısır ve arpadaki ihracat vergisinin hesaplanmasında esas alınan taban fiyat seviyesi ise ton başına 16.875 ruble olarak belirlenmiştir.

Buna göre, mevcut durumda, Rusya'dan Avrasya Ekonomik Birliği üyeleri haricindeki üçüncü ülkelere yönelik buğday ihracatında, gösterge fiyatın (ton başına) 18.000 Rubleyi aşan kısmının %70'i oranında; mısır ve arpa ihracatında ise gösterge fiyatın (ton başına) 16.875 rubleyi aşan kısmının %70'i oranında vergi uygulanmaktadır.

Tahıl ihracatında haftalık olarak belirlen ihracat vergisi miktarının hesaplamasında uygulanan formül: $(((\text{Gösterge Fiyat} \times \text{Döviz Kuru Ortalaması}) - \text{Taban Fiyat}) \times \%70)$ neticesinde ihracat vergisi “-” (eksi/negatif) değer çıkması halinde ihracat vergisi uygulanmamaktadır. (menfi)

Bu itibarla, Rusya, tahıl ürünleri ihracatında uygulanan ve haftalık bazda değişkenlik gösteren vergi miktarındaki artış veya azalışı belirleyen en ağırlıklı unsur, Moskova Borsası'nda kayıtlı ihracat sözleşmelerinin fiyatlarına dayalı olarak haftalık olarak ton başına belirlenen gösterge fiyattır. Gösterge fiyattan sonra gelen diğer ağırlıklı unsur ise, Rusya Merkez Bankası tarafından belirlenen ABD dolarının Rus rublesi karşısındaki değeridir. Sonuç olarak, gösterge fiyat ve döviz kuru ortalamasına bağlı olarak tahıl ürünleri için belirlenecek ihracat vergisi miktarlarında değişkenlik görülmesi mümkündür.

Dünya tahıl ihracatında yaklaşık %19 oranında paya sahip olan Rusya'nın tahıl hasat rekoltesindeki değişim, Rusya'nın tahıl ihraç sözleşmelerindeki fiyatların artışına, bu durumun da Moskova Borsası'nda kayıtlı ihracat sözleşmelerinin fiyatlarına dayalı olarak haftalık olarak ton başına belirlenen gösterge fiyatlara ve dolayısıyla yukarıda hesaplama yöntemi izah edilen

ihracat vergisi miktarlarında artışa sebebiyet vermesinin mümkün olabileceği Müşavirliğimiz tarafından değerlendirilmektedir.

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikengel.ticaret.gov.tr/>). Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Fikri, sınai ve mülkiyet hakları, Rusya Federasyonu'nda, 18 Aralık 2006 tarih ve 230-FZ sayılı Medeni Kanun ile güvence altına alınmıştır. Söz konusu Kanun'un 1515'inci maddesi "Ticari Markalar ve Hizmet Markaları", 1537'nci maddesi ise "Malın Menşe Yeri Adının (üretildiği yerlerin isimleri) Yasa Dışı Kullanımı için Sorumluluğu" başlıklarını düzenlenmektedir.

RF'de ticari marka hakkının yasalarla korunması, devlet tescil belgesi gereği işbu kanunun tespit ettiği düzen veya Rusya Federasyonu'nun uluslararası anlaşmalarına göre verilmektedir. Ticari marka tüzel kişinin veya girişimcilik yapan gerçek kişinin adına tescil edilmektedir. Tescil edilmiş ticari marka için ticari marka şahadetnamesi verilmektedir. Söz konusu şahadetname, ticari markanın üstünlüğünü ve şahadetnamenin içinde belirtilen ürünler konusunda sahibinin ticari marka tekel hakkını sağlamaktadır.

Ticari marka sahibi, söz konusu ticari marka kullanma ve üçüncü kişilerin bunu kullanmasını yasaklama tekel hakkına sahiptir. Hiçbir kimse, RF'de korunan ticari markayı sahibinin iznini almadan kullanamamaktadır.

Ticari markanın veya söz konusu markayla işaret edilen ürünün veya söz konusu markaya karışacak kadar benzer olan herhangi bir başka markanın benzeri mallar konusunda imal edilmesi, kullanılması, satışa sunulması, satılması veya bu amaçla muhafaza edilmesi, ticari marka sahibinin hakkının ihlali olarak kabul edilmektedir.

Ticari marka tescili 10 yıl geçerli olup, talep üzerine her on yıl için uzatılabilir. RF'de satılacak ithal ürünlerin markasının başkası adına kayıtlı olup olmadığı araştırılmalıdır.

Dağıtım Kanalları

RF, içerisinde 11 zaman dilimini kapsayan dünyanın en büyük ülkesidir. Bu nedenle, birçok işletme RF pazarına bölgesel olarak yaklaşma eğiliminde olup, yeni giren firmaların çoğunlukla Moskova'da faaliyete başladığı ve mevcut bir distribütör aracılığıyla veya bu bölgelerde yeni distribütörler arayarak diğer bölgelere taşındıkları gözlemlenmektedir.

Öte yandan, son yıllarda ülkedeki dağıtım kanalları Moskova, St. Petersburg, Kazan, Rostov-on-Don, Novosibirsk gibi büyük kentlerde düzenli bir yapıya kavuşmuştur. Dağıtım kanallarındaki bu yapılanma büyük kentlerin çevresine de yayılmaya başlamıştır. Bunlarla birlikte özellikle Moskova'da, tüketim malları piyasasında büyük miktarlarda alım yapabilecek ve daha uzun vadeli taahhütlerde bulunabilecek büyük ölçekli perakende mağazaları açılmıştır. Kent merkezinde yer alan halka üzerinde büyük alışveriş merkezleri açılmış ve Moskova perakende sektörü giderek Avrupa ülkelerindekine benzer bir yapıya kavuşmuştur. Alışveriş merkezleri ve büyük mağazaların St. Petersburg ve Moskova'nın yanı sıra diğer kentlerde de arttığını söylemek mümkündür.

Giderek artan bu profesyonel dağıtım yapısından yararlanılarak pazara ürün sunmak günden güne kolaylaşmaktadır. Ancak bu kanalların bölgesel kapsamı sınırlı düzeyde olabilmekte ve bu nedenle bazı bölgelere dağıtımda hala sıkıntı yaşanabilmektedir. Bu bölgelerde firmaların değişken bir dağıtım stratejisi izlemesi, yoğun pazarlama faaliyetleri yürütmeleri uygun olacaktır.

Ülkede çok sayıda batı tarzı mağazanın açılmasına rağmen hala dağıtım ve perakendeciliğin önemli bir kısmı büfeler ve açık pazarlar aracılığı ile yapılmaktadır. Pazarda başarılı olan işletmeler dağıtım kanallarında çeşitli seçeneklerin bir karmasını oluşturarak hareket etmektedir.

Firmalarımız için Moskova ve St. Petersburg haricindeki bölgelerde de önemli pazar fırsatları bulunmakta olup, bu fırsatların değerlendirilmesi için pazarların yerinde araştırılmasında yarar görülmektedir.

RF’de yük taşımacılığının büyük çoğunluğu demiryolları ve karayolları ile yapılmaktadır. Öte yandan taşımacılık altyapısı yeterince gelişmemiş olup yeni yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır.

Rusya toplamda 62 limana sahiptir. Arkhangelsk limanı genel kargo; Murmansk limanı konteyner, toplu yükleme, petrol, soğutuculu konteyner kargo; Baltık kıyılarında yer alan St. Petersburg limanı genel kargo, konteyner, feribot ve yolcu taşıması; Ust-Luga limanı genel kargo, petrol, konteyner alanlarında faaliyet gösteren en önemli Kuzey limanlarıdır. Karadeniz’de yer alan Novorossisk limanı petrol, genel kargo, toplu yükleme; Tuapse limanı petrol; doğuda yer alan Vladivostok limanı genel kargo, petrol; Nakhodka limanı ise genel kargo, konteyner, toplu yükleme alanlarında faaliyet gösteren en önemli diğer limanlardır. Ülkenin Karadeniz’de 10 civarında limanı mevcuttur. Yük kapasitesi bakımından Rusya’nın Karadeniz’deki limanlarından Novorossisk, Port Kavkaz, Temruk ve Tuapse limanları öne çıkmakla birlikte, 2023 yılı Mayıs ayı itibarıyla Azak Denizi’nin yabancı bandıralı gemilerin seyr-ü seferine kapalı olması sebebiyle deniz yolu taşımacılığında Novorossisk ve Tuapse limanları yoğun olarak kullanılmaktadır.

RF, Dünya Bankası’nın 2023 yılı Lojistik Performans Endeksi’nde kullanılan gruplandırılmış sıralamaya göre 2,6 puan ile 88. sırada yer almıştır. Gümrük ve sınır geçiş işlemlerinin etkinliği açısından 2,4 puan ile 90. sırada, ticaret ve taşımacılık altyapısının kalitesi açısından 2,7 puan ile 68. sırada, rekabetçi fiyatlarla uluslararası sevkiyatları düzenleme kolaylığı açısından 2,3 puan ile 121. sırada, lojistik hizmetlerinin kalitesi ve rekabetçiliği açısından 2,6 puan ile 92. sırada, sevkiyatların alıcıya zamanında ulaşması açısından 2,9 puan ile 93. sırada, sevkiyatların takibi ve izlenebilirliği açısından 2,5 puan ile 98. sırada yer almıştır.

Dünya Bankasının 1998 yılı Lojistik Performans Endeksi sıralamasına göre ise 2,76 puan ile 75. sırada yer almıştır. Gümrük ve sınır geçiş işlemlerinin etkinliği açısından 2,42 puan ile 97. sırada, ticaret ve taşımacılık altyapısının kalitesi açısından 2,78 puan ile 61. sırada, rekabetçi fiyatlarla uluslararası sevkiyatları düzenleme kolaylığı açısından 2,64 puan ile 96. sırada, lojistik hizmetlerinin kalitesi ve rekabetçiliği açısından 2,75 puan ile 71. sırada, sevkiyatların alıcıya zamanında ulaşması açısından 3,31 puan ile 66. sırada, sevkiyatların takibi ve izlenebilirliği açısından 2,6 puan ile 97. sırada yer almıştır.

Tablo-2: RF Lojistik Performans Endeksi (1998-2023)

* Dünya Bankası 2023 LPI Raporu'nda gruplanmış sıralama yöntemi tercih edilmiştir.

	LPI Puanı	Sıra	Gümrük	Sıra	Altyapı	Sıra	Uluslararası Nakliyat	Sıra	Lojistik Kalitesi ve Rekabetçilik	Sıra	Zamanlama	Sıra	Takip ve İzlenebilirlik	Sıra
2023*	2,6	88	2,4	90	2,7	68	2,3	121	2,6	92	2,9	93	2,5	98
1998	2,76	75	2,42	97	2,78	61	2,64	96	2,75	71	3,31	66	2,65	97

Tüketici Tercihleri

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından tüketiciler başlangıçta düşük fiyatlı ve düşük kaliteli dayanıklı tüketim mallarına yönelmiştir. Ancak 1998 yılından sonra gelirlerdeki artışlar beraber tüketicilerin harcama davranışları da değişmiş, tüketiciler daha yüksek kaliteli ürünlere yönelmiştir. Tüketim harcamalarının artmasının ardındaki en önemli faktörlerden biri, başta Moskova ve St. Petersburg kentlerinde olmak üzere orta sınıfın giderek genişlemesi olmuştur.

RF giderek bir tüketici toplumu haline gelmektedir. Tüketicilerin %30'u herhangi bir ihtiyacı olmasa bile alışveriş yapmaktan keyif almaktadırlar. Temel satın alma faktörleri, ürünün markası, kalitesi ve uzun ömürlülüğü olup, fiyat dikkate alınmasına rağmen genellikle ikincil bir belirleyici olarak dikkat çekmektedir.

RF'deki tüketici davranışları, dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayan tüketicinin davranış kalıplarından genel olarak bir farklılık göstermemektedir.

Bireysel davranış dikkate alındığında, gelirene göre tasarruf eğilimi yüksek olmayıp, tüketim eğilimi yüksektir. Gelir dağılımı düşük olan kesimler öncelikle temel ihtiyaçlarını karşılama eğilimindedir. Ancak, zaman içerisinde çok çeşitli ithal tüketim malı ülkeye girdiğinden kalite tercihi ön plana çıkmıştır. Orta ve üst gelir grubunda kalite ve marka önemli bir unsurdur. Gelişmiş ülke ürünlerine yoğun bir ilgi vardır. Tüketicilerin yaklaşık % 34'ünün yabancı ürünleri yerel ürünlere tercih ettiği ancak günden güne yerel ürünlere olan talebin arttığı görülmektedir. Bunlarla birlikte, menşe ülke, mal tercihinde etkili olmaktadır. Rusya Federasyonu için yeni olan, reklamların tüketici üzerindeki etkisinin yüksek olmasıdır. Tanıtım ve reklam tüketici tercihlerini değiştirebilmektedir. Ayrıca, promosyon faaliyetlerinin tüketici tercihleri üzerindeki etkisi ziyadesiyle yüksek olabilmektedir. Nitekim, Ipsos Comcom tarafından yapılan kamuoyu araştırmasının sonuçlarına göre, halihazırda Rus halkının yarısından fazlasının, market alışverişlerinde sadece indirimli ürünleri tercih ettiği, indirimde olmayan ürünleri satın almaya yönelmediği, diğer bir ifadeyle indirimde ürün yoksa, ilgili marketten alışveriş yapmadığı anlaşılmaktadır.

Rus tüketicilerin genellikle markalara sadık olduğu ve mağazaya gitmeden önce satın alacakları ürünler hakkında bilgi sahibi olduğu söylenebilmektedir. Tüketicilerin sadece %17'sinin daha

düşük bir fiyata markaları değiştirmeye istekli olduğu ifade edilmektedir. İletişim aracı olarak televizyonun yanı sıra sosyal medyanın etkisi günden güne artmaktadır.

Önümüzdeki dönemde sağlıklı ürünlerin daha fazla tüketileceğine yönelik bir eğilimin olduğu; nüfusun yarısının, taze ürünler, meyve ve sebzeler, eğitim, ilaçlar veya seyahat gibi sağlıklarını ve yaşam kalitesini artıran ürünler için daha fazla ödeme yapmaya istekli olup, bunun paralelinde organik pazarın da büyüdüğü gözlemlenmektedir. Ancak nüfusun sadece %26'sı düzenli olarak organik ürün satın almaktadır. İkinci el pazar Avrupa'daki kadar gelişmiş olmayıp nüfusun sadece belirli kesimleri tarafından kullanılmaktadır.

RF'nin değişik etnik gruplardan oluşan bir nüfusu barındıran ve çok geniş bir ülke olduğu dikkate alınmalı ve tüketici zevk ve tercihlerinde de bu durum göz ardı edilmemelidir. Öte yandan, orta vadede, taze ürünler, organik ürünler, yerel ürünler, seyahat, alkol, eğitim hizmetleri, ilaçlar ve vitaminleri içeren sektörlerin gelişme göstermesi beklenmektedir.

Covid-19 pandemisi, Rusya vatandaşlarının önceliklerini önemli ölçüde değiştirmeye başlamış olup, çevrimiçi alışveriş artan bir şekilde tercih edilmeye başlamıştır. 2023 yılında ise Rusya'da e-ticaret hacmi %27,5 oranında artarak 6,4 trilyon rubleye (77 milyar dolar) ulaşmıştır.

Yaklaşık 75 milyon Rus vatandaşının e-ticaret platformları üzerinden alışveriş yaptığı; satışların %97'sinin yurt içi e-ticaret sitelerinden gerçekleştirildiği; 2023 yılında söz konusu satışlarda dijital ve beyaz eşya (%18), mobilya ve ev eşyaları (%16,1), hazır giyim ve ayakkabı (%15,5) ile gıda ve yemek hizmetlerinin (%12,3) ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Rus vatandaşlarının sınır ötesi e-ticaret sitelerinden gerçekleştirdiği alışverişlerin parasal değerinin 2023 yılında, %11,3 oranında artarak 197 milyar rubleye yükseldiği (yaklaşık 2,3 milyar dolar); bahse konu satışlarda 2023 yılında en büyük payın dijital ve beyaz eşyada (%32,2) olduğu görülmektedir.

Ülke genelindeki e-ticaret kapsamındaki satışlarda; Moskova (%17,8), Moskova Bölgesi (%9,2), St. Petersburg (%6,1) ve Krasnodar Bölgesi (%5,3) ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca, 1 Nisan 2024 tarihi itibarıyla, sınır ötesi e-ticarette vergilendirmeye ilgili bazı uygulamalar hayata geçirilmiştir. Bu çerçevede, e-ticarete konu olan ürünün koli bedelinin değerinin 200 avroyu ya da 31 kilogramı aşmaması gerekmektedir. Söz konusu bedelin veya miktarın aşıldığı durumlarda ise, koli değerinin %15'i oranında ve en az 2 avro/Kg gümrük vergisi uygulanmaktadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Rus pazarını hedefleyen firmalarımızın, ülkenin ticari ortamı ve iş kültürü gereklerine göre pazarlama ve satış stratejilerini uyarlamaları gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikle ülke genelinde Rusça dışında yaygın olarak kullanılan bir dil olmaması nedeniyle başta internet sayfaları olmak üzere, Rus pazarına özel Rusça çalışmalar yapmaları elzem görülmektedir. Bununla birlikte, pazardaki fırsatların iyi tanımlanması ve değerlendirilmesi, potansiyel alıcıların bulunması için firmalarımız tarafından yerinde pazar araştırması çalışmaları yapılması

yararlı olacaktır. Pazardaki iş ortağının seçimi önemli bir husus olup, olası iş ortağının iş çevrelerindeki güvenilirliği ve repütasyonuna ilişkin araştırma yapılması gereklidir. RF’de firmaların ticaret ve sanayi odalarına üyelik zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle firmaların güvenilirliğini öğrenmekte sıkıntılar yaşanmaktadır. Ayrıca firma sahipleri sıklıkla değişmektedir. Bu da firma güvenilirlik araştırmasını zorlaştırmaktadır. Pazarda yapılacak araştırmalar sırasında çok sayıda firma ile görüşmek, firmaların ofislerini ziyaret etmek, firma ile ilgili genel bir bilgi verecektir.

RF’deki firmalar ile ticari ilişkilerin kurulması öncesinde ve bu ilişkilerin kurulmasından sonra da pazarın ziyaret edilerek pazar koşullarının, özelliklerinin saptanması ve izlenmesi önemle tavsiye edilmektedir. RF’deki ürün pazarlama sabır isteyen bir iştir. İhracatçılarımızın RF pazarında başarıyı uzun vadeli bir süreç olarak değerlendirmeleri ve ivedi sonuçlar beklememeleri gerekmektedir. Pazara ilk kez giriş yapacak firmalarımızın pazarda halihazırda bulunan Türk firmaları, Rus-Türk İş Adamları Birliği, T.C. Moskova Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Kazan, St. Petersburg ve Novorossisk Ticaret Ataşelikleri gibi kurum ve kuruluşlarla irtibata geçerek görüş ve önerilerinden yararlanmaları faydalı olacaktır.

İhracatçılarımızın ülkeye yönelik ihracat planlarında reklam, promosyon ve ülkeye düzenli ziyaretler yer almalıdır. Özellikle kamu kurumları ile ilişkilerin yürütülmesinde profesyonel destek alınmalıdır. Bunun için yerel bir personel istihdam edilebilir. Ayrıca muhasebe, hukuk, gümrük işlemleri gibi konularda da profesyonel yardım alınmalıdır. Rus iş ortağının pazara ilişkin beklentilerinin karşılanması firmalarımız için pazarda uzun vadeli başarı anlamına gelmektedir. Bu nedenle firmalarımızın Rus iş ortakları ile hem kendi hedeflerinin gerçekleştirilmesi hem de pazardaki beklentilerin karşılanmasının sağlanması için düzenli olarak iletişim kurmalarında yarar vardır.

Ülkedeki test etme ve belgelendirme, satış sonrası hizmetler, gümrük işlemleri, depolama, Rusça pazarlama ve ürün kullanım materyalleri konularındaki gereklilikler hakkında Rus alıcılardan ayrıntılı bilgi edinmekte fayda görülmektedir.

İhracatçılarımızın, ülkedeki ithalatçı firmalar ile ilişkilerinde belli bir güven tesis edilene kadar akreditifle ödeme şeklini ya da mümkünse peşin ödeme şeklini tercih etmelerinde yarar vardır. Ticarete konu olacak mal ve hizmetin fiyatlandırmasında döviz kuru dalgalanmalarının da hesaba katılması gereklidir.

Rus alıcıların satın alma kararlarında uygun fiyat önemli bir faktördür. Bununla birlikte Rus alıcılar kalite konusunda da hassastır. Bu iki faktörün uyumuna bu nedenle dikkat edilmelidir. Rus alıcılar ayrıca, tanınan ve güvenilir ithal ürünlere para harcamaktan çekinmemektedir. Bu nedenle reklam, satışı etkileyen önemli bir pazarlama faaliyetidir.

- Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Gerek Türk gerekse Rus havayolu şirketleri mevsime göre değişmekle birlikte Rusya’dan İstanbul, Antalya, Ankara, Bodrum, Adana, Dalaman, Gazipaşa gibi merkezlere doğrudan uçuş gerçekleştirmektedir.

Kent içi ulaşımda, özellikle Moskova’da, iş görüşmelerine saatinde ulaşmak için metronun tercih edilmesinde yarar bulunmaktadır. Moskova’da trafik yoğunluğu önemli bir sorundur.

Kısa mesafeler için trafikte uzun saatler seyredebilmektedir. İş görüşmeleri için adres verilirken genellikle en yakın metro istasyonu da belirtilmektedir. Metro istasyonları Kiril alfabesi ile yazılmaktadır. Bu nedenle hem Latin hem de Kiril alfabeleri ile hazırlanmış bir metro haritası temin edilmesi ya da gidilecek istasyona ulaşma yollarını gösteren akıllı telefon uygulamalarından birisinin kullanılması yararlı olacaktır.

- **Taşımacılık Maliyetleri**

RF ile ülkemiz arasında karayolu taşımacılığı ağırlıklı olarak Ukrayna üzerinden yapılmakta iken bölgede yaşanan son jeopolitik gelişmeler nedeniyle karayolu taşımacılığı büyük oranda Kafkasya bölgesi üzerinden gerçekleşmeye başlamıştır. Gürcistan-RF arasında bulunan Kazbegi-Verhniy Lars sınır geçiş noktası ile Azerbaycan-RF arasında bulunan Samur-Y. Kazmalyar sınır geçiş noktası en çok tercih edilen güzergahlar üzerinde bulunmaktadır.

Samur-Y. Kazmalyar kapısının kapasitesinin sınırlı olması, nispeten daha fazla kapasite ile hizmet veren Kazbegi-Verhniy Lars kapısının ise yüksek rakımda ve altyapısı düzgün olmayan yol güzergahında olması, ayrıca olumsuz hava koşullarından sık sık etkilenecek yılda ortalama 45 gün kapalı kalması nedeniyle uzun araç kuyrukları oluşabilmektedir.

2022 yılı jeopolitik gelişmeler öncesi navlun bedelleri 3500-4500 ABD doları civarında iken kriz sonrası bu rakamlar 9000 ABD doları seviyelerine kadar yükselmiş, son zamanlarda 5000-5500 ABD doları seviyelerine inmiştir. Kriz öncesi 7-15 gün olan nakliye süreleri kriz sonrasında 35-40 günlere kadar çıkmış, son zamanlarda 10-15 güne kadar inmiştir. Türkiye-RF güzergâhında RO-PAX taşıma bedeli 3.000-3.150 ABD doları, dönüş yolunda ise 2.000 ABD doları seviyesindedir. Aynı güzergahta konteynır fiyatları kriz esnasında 2.700-3.000 ABD doları seviyesine çıkmış, kriz sonrasında tekrar 800-950 ABD doları seviyesine inmiştir. Bununla birlikte RO-PAX fiyatlarında aynı oranda düşüş görülmemiştir. Taşımacılık sektörü temsilcilerince, RO-PAX gemi şirketlerinden fiyatların düşürülmesi yönünde talepte bulunulmuş, RF’de liman ücretlerinin yüksekliği, limanlarda ve gümrüklerde işlem hızının düşüklüğü gerekçe gösterilerek gemi fiyatlarında indirimle gidilmemiştir.

Kamu İhaleleri

Yurt dışından ürün tedariki sağlanabilmesini teminen RF genelinde düzenlenen kamu ihalelerini; (<https://zakupki.gov.ru/epz/main/public/home.html>) internet sitesinden takip etmek mümkün bulunmaktadır.

44 Sayılı Federal Kanun’un 1. maddesi’nin 4. bendi uyarınca, RF Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan listede yer alan offshore ülkeler (Belize, Cebelitarık, Panama) hariç olmak üzere yabancı şirketler, yerel tedarikçi ve ana üstlenici eşit koşullarda ihaleye katılabilmektedir.

Bu itibarla, açıklanacak kamu ihalelerine katılım sağlanmasını teminen, nitelikli elektronik imza temin edilmesi, ERUZ’a (ihalelere katılan şirketlerin tek sicili) kaydolanması, ihale için hususi banka hesabı açılması, ihaleye katılım sağlanıp tüm aşamaların geçilmesi ve yabancı tüzel kişi ile 44-FZ sayılı Federal Kanunu’na göre sözleşme veya 223-FZ Sayılı Federal Kanunu’na göre sözleşme yapılması gerekmektedir.

Buna göre, yabancı tüzel kişinin RF’de gerçekleştirilen ihalelere katılması için aşağıdaki adımları izlemesi gerekmektedir.

- 1) Nitelikli elektronik imza sahibi olunması ve kayıtlı e-posta adresi (KEP) gerekmektedir. Nitelikli elektronik imza için RF’de ilgili mevzuatlara göre kurulmuş bir şirket ya da temsilcilik olarak faaliyet gösterilmesi elzemdir.
- 2) İhaleye katılmak amacıyla ERUZ’a (İhalelere Katılan Şirketlerin Tek Sicili) kaydolunması gerekmektedir.
- 3) ERUZ’a kayıt yaptırabilmek için kayıtlı elektronik e-posta (KEP) sahibi olan yabancı tüzel kişinin yetkili temsilcisi tarafından, ESIA (Bileşik Tanımlama ve Kimlik Doğrulama Sistemi-ECMA, <https://esia.qosusluqi.ru/login>) sisteminde kayıt işleminin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. ESIA kaydı hakkında detaylı bilgiler, (<https://digital.gov.ru/ru/documents/6182>) adresindeki internet sayfasında yer almaktadır.
- 4) ESIA’da kayıt işleminin tamamlanmasının ardından, yabancı tüzel kişi ERUZ ve EIS’e (<https://zakupki.gov.ru>) kayıt işlemi gerçekleştirmektedir.
- 5) KEP sahibi olmayan tüzel kişi için, ERUZ’a kayıt işlemi hakkında detaylı bilgilere, (<https://zakupki.gov.ru/epz/main/public/download/downloadDocument.html?id=31346>) adresindeki internet sayfasından erişim sağlamak mümkündür.

Özet olarak, RF’de geçerli ilgili ihale mevzuatına göre, yabancı tüzel kişilerin kamu ihtiyaçları için düzenlenen ihalelere katılmasını engelleyen doğrudan bir düzenleme bulunmamakla birlikte, söz konusu ihalelere katılım şartlarından biri olan nitelikli elektronik imzaya sahip olma şartı, Türkiye’de veya üçüncü ülkelerde yerleşik tüzel kişilerin söz konusu ihalelere katılımında temel şart olarak öne çıkmaktadır.

Diğer taraftan, bahse konu kamu ihalelerine katılım sağlayacak Türkiye’de yerleşik firmalarımızın, RF’de mevzuatlara uygun olarak şirket kurmaları halinde nitelik elektronik imza sahibi olarak yukarıdaki aşamaları izleyerek söz konusu ihalelerine katılım sağlamaları mümkün bulunmaktadır.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

RF’de tarım sektörü, özellikle 2000’li yıllardan önce inişli çıkışlı bir performans sergilemiş, 2000 yılından itibaren ise küresel tarım piyasalarıyla eklemlenme düzeyini hızla artırmayı başarmıştır. Türkiye’ye kıyasla, sektörün ekonomideki yerinin daha sınırlı bir düzeyde kaldığı RF’de Rusya Federal Devlet İstatistik Servisi (ROSSTAT) verilerine göre, kırsal kesimde yaşayanlar toplam nüfusun yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır. Sektör, 2023 yılında yarattığı 8,34 trilyon rubleye yaklaşan katma değerle milli hasılaya yaklaşık %4,1’lük bir katkı sağlamıştır.

2023 yılında tahıl üretimi, bir önceki yıla göre %8,06 oranında azalışla 144,9 milyon tona ulaşmıştır. Söz konusu tahıl rekoltesiyle dünyanın en önemli ilk 5 üreticisi arasında yer alan RF, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü’nün (FAO) 2020 yılı verilerine göre dünya arpa üretiminde birinci, yulaf üretiminde ikinci, buğday ve çavdar üretiminde ise üçüncü sırada yer almaktadır.

ROSSTAT tarafından yayımlanan bilgilere göre 2023 yılında; buğday üretimi %11 artışla 92,8 milyon ton, çavdar üretimi %21,4 azalışla 1,7 milyon ton, arpa üretimi %9,6 oranında azalışla 21,1 milyon ton, yulaf üretimi %27 düşüşle 3,3 milyon ton, karabuğday üretimi %20,7 artışla 1,48 milyon ton, darı üretimi %46,1 artışla 450 bin ton, baklagiller üretimi %28,3 artışla 5,9 milyon ton olarak kaydedilmiştir. Bununla birlikte, pirinç üretimi %15,9 oranında artışla 1,1 milyon ton, mısır üretimi %5,3 oranında artışla 16,6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılı verilerine göre, tahıl üretiminin yapısında, pirinç, karabuğday, darı ve baklagillerin ağırlığı artmış, buğday, çavdar, arpa, yulaf ve mısırın ağırlığı ise azalmıştır.

RF’de 2023 yılında, yağlı tohum üretimi %2,61 artışla 29,86 milyon tona ulaşmıştır. Yağlı tohumlar içerisinde, ayçiçeği üretimi %5,18 artışla 17,25 milyon tona, soya fasulyesi üretimi ise %13,3 artışla 6,8 milyon tona ulaşmıştır.

Diğer taraftan, şeker pancarı hasadı %8,6 artışla 53,14 milyon tona, patates üretimi %7,5 artışla 20,3 milyon ton, toplam sebze ürün grubu üretimi ise %1,7 artışla 13,8 milyon tona yükselmiştir.

Sebze ürün grubunda, salatalık üretimi %1 artarak 1,65 milyon ton, domates üretimi değişim göstermeyerek 3,3 milyon ton, lahana %6,1 azalarak 2,2 milyon ton, sofralık havuç %0,2 artarak 1,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, sofralık pancar %3,9 azalarak 743 bin ton, soğan %11,2 artarak 1,78 milyon ton, kavun %3,2 artarak 1,69 milyon ton olarak hasat edilmiştir.

ROSSTAT’ın 2023 yılı hayvansal üretim istatistiklerine göre; büyükbaş hayvan sayısı 2023 yılında bir önceki yıla göre %2,2 azalışla 17,1 milyon olmuştur. Sığır sayısı %2,4’lük azalma ile 7,6 milyon baş, domuz sayısı %2,2’lik artışla 28,2 milyon baş, koyun ve keçi sayısı ise %2,7’lik azalma 20,3 milyon baş, kümes hayvanları ise %1,2’lük azalışla 544,6 milyon ton olmuştur.

2023 yılında hayvancılık alanında hanehalkı çiftlikleri, büyükbaş hayvanların %37,5'ini, domuzların %5,7'sini ve koyun ve keçilerin %44,9'unu oluşturmaktadır (Bu değerler 2022 yılında sırasıyla %37,8, %6,3 ve %45,2'dir.)

ROSSTAT verilerine göre, 2023 yılında bir önceki yıla kıyasla hayvancılık ve kümes hayvanları üretimi %3,1 artışla 13,29 milyon tona, süt üretimi %5,6 artışla 20,05 milyon tona yükselirken, tavuk yumurtası %1,8 artışla 38,056 milyar adet olarak gerçekleşmiştir.

RF'de balık yetiştiriciliği ise; ROSSTAT verilerine göre, bir önceki yıla göre 245.000 ton artışla (%6) 4,4 milyon tona ulaşmıştır. Dondurulmuş balık üretimi %9 artışla 3 milyon tona; kabuklular, yumuşakçalar, dondurulmuş ve pişirilmiş omurgasızlar üretimi %21 artışla 184 bin tona; kıyılmış ve dondurulmuş balık eti üretimi ise %10 artışla 88 bin tona yükselmiştir.

Öte yandan, 2024 yılında toplam ekili arazinin 2023 yılına göre 300 bin hektar artışla 84,5 milyon hektara ulaştığı bilinen Rusya'da, 2023 yılında tahıl hasadının 96 milyon tonu buğday olmak üzere 147 milyon tona ulaştığı; bu doğrultuda dünya buğday üretiminin yaklaşık %12,3'ünün, dünya arpa üretiminin ise %15'inin Rusya tarafından gerçekleştirildiği açıklanmıştır.

2014 yılı ekonomik krizi ve Batı ülkelerince uygulanan ticari yaptırımlar nedeniyle Rus ekonomisinde özellikle dış ticaret ve üretim verilerinde etkilerini göstermeye başlayan ithal ikameci politikaların son dönemde vuku bulan jeopolitik gelişmeler süresince daha da revaçta olacağı beklenmektedir. Bu kapsamda; entegre ve yüksek teknolojiye ithal ikameci projelerin desteklenmesi ve sektörde yeni korumacı önlemlerin alınması öngörülmektedir. Yerli ürünlerin menşeyini dijital ortamda doğrulayan bir mekanizma oluşturularak, yerli ürünlerin kamu alımlarında önceliklendirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca; genişletilmesi öngörülen tercihli rejim kapsamında kamu desteklerinde satın alınan ürünlerin yerlilik oranının esas alınması ve ithalat imkanlarının tedarikçi firmaların Rus ekonomisindeki yatırım seviyesine bağlanması planlanmaktadır. İthal ikameci politikalar kapsamında tesis edilmesi öngörülen söz konusu tercihli rejimin, özellikle anılan ülkeye yönelik tarım sektöründeki doğrudan yatırımların önemini artırması beklenmektedir.

Sanayi

2022 yılında ortaya çıkan ithal ikameci politikalar ve Rusya'da hâkim jeopolitik koşulların tüm ürün gruplarında ortaya çıkardığı yüksek üretim talebi sanayi üretiminin olumlu yönde ilerlemesine de yol açmıştır.

2024 yılında Rusya'da sanayi üretim endeksi 2023 yılına göre %4,6 oranında artış göstermiştir. Bu dönemde imalat sanayinde üretim artışı ise bir önceki yıla göre %8,5 olarak kaydedilmiştir. İmalat sanayinde elektronik, bilgisayar ve optik malzeme üretiminde (%28,8) diğer taşıma araçları ve ekipmanı üretiminde (%29,6) ve metal eşya üretiminde (%35,3) artış gözlemlenmiştir.¹

¹ Rosstat, https://rosstat.gov.ru/storage/mediabank/10_05-02-2025.html, erişim tarihi: 07.02.2025.

2025 yılı birinci çeyreği itibarıyla Rusya’da sanayi üretim endeksi bir önceki yıla göre %1,1 oranında artış göstermiştir. Anılan dönemde imalat sanayinde üretim artışı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,7 olarak kaydedilmiştir. İmalat sanayinde özel amaçlı kıyafet üretimi (%44), bilgisayar ve parçaları (%44,1) ve radar, radyo seyr-ü seferi ve uzaktan kumandalı radar cihazlarının üretiminde (%63) artış dikkat çekmektedir. ²

S&P Küresel PMI Endeksi’ne göre; Rusya Federasyonu’nun endeks değeri 2025 yılı Mart ayı itibarıyla 48,2 olmuştur. 2022 yılı Nisan ayından sonra en düşük performansını sergileyen endeks imalat yönünde bir yavaşlamaya işaret etmektedir. ³

Hizmetler

2024 yılında Rusya’nın hizmet sektörü dış ticaret hacmi %4 oranında bir azalışla 114,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Sektörde dış ticaret açığı ise %51 civarında artarak 33 milyar doları aşmış bulunmaktadır (Rusya Merkez Bankası, 2024).

Rusya ile ülkemiz arasındaki 2017-2023 yılları hizmet ticareti verisi incelendiğinde, ülkemizin Rusya’ya söz konusu yıllarda ticaret fazlası verdiği görülmektedir. RF 2023 yılında ülkemizin en çok hizmet ihracatı yaptığı ülkeler arasında (turizm verileri hariç tutulduğunda) %5’lik pay ile 3’üncü sırada yer almıştır.

Rusya ile 2017-2023 yılları arasındaki hizmet ticaretimiz ithalat açısından değerlendirildiğinde, 986 milyon dolar ile 2023 yılında en üst düzeye çıktığı gözlemlenmektedir ve %2,1’lik oranıyla ile ülkemizin en çok hizmet ithalatı yaptığı ülkeler arasında 12’inci sırada yer almaktadır. Söz konusu veri turizm hariçtir.

RF ile ülkemiz arasındaki hizmet ticareti verisi sektörel olarak incelendiğinde, Rusya’ya hizmet ihracatımızda ilk üç sırada %88 ile taşımacılık sektörü, %4,4 ile diğer iş hizmetleri ve %3,6 ile bakım ve tamir hizmetleri yer almaktadır. Rusya’dan hizmet ithalatımızda ise sıralama %67 ile taşımacılık hizmetleri, %21 diğer iş hizmetleri %7 sigorta ve emeklilik hizmetleri şeklindedir.

- Müteahhitlik Hizmetleri

2024 yılında Gayrisafi Yurt içi Hasılası (GSYİH) cari fiyatlarla 2,1 trilyon ABD doları seviyesine ulaşan Rusya Federasyonu’nda, inşaat sektörü GSYİH’nın %3,1’ini oluşturmuş ve böylece yaklaşık 200,6 milyar ABD doları hacme ulaşmıştır.

Müteahhitlik faaliyetleri yalnızca ekonomik büyüklük olarak değil, aynı zamanda istihdam kapasitesi bakımından da stratejik bir sektör konumundadır. 2024 yılı itibarıyla inşaat sektöründe istihdam edilen kişi sayısının 11,7 milyon civarında olduğu ve bu sayının toplam iş gücünün yaklaşık %16,3’üne denk geldiği hesaplanmaktadır.

Gayrimenkul ve mühendislik hizmetleri ile birlikte değerlendirildiğinde, müteahhitlik ve teknik müşavirlik hizmetlerinin Rusya’nın en büyük istihdam sağlayan sektörlerinden biri olduğu

² Rosstat, https://rosstat.gov.ru/storage/mediabank/58_23-04-2025.html, erişim tarihi: 30.04.2025.

³ S&P PMI, <https://www.pmi.spglobal.com/Public/Home/PressRelease/3791c139f94c47cb8f5b7082c57e1408> erişim tarihi: 30.04.2025

açıkça görülmektedir. Bu bağlamda, sektörün toplam işgücü içindeki payının %10,5-%11 aralığında olduğu tahmin edilmektedir.

2024 yılında özellikle konut, ulaşım altyapısı, enerji santralleri ve askeri tesisler gibi stratejik öncelikli alanlarda büyük ölçekli projelere ağırlık verilmiştir. Bu çerçevede, RF Hükümeti tarafından desteklenen yatırım projeleri, sektörel büyümeyi desteklemiştir.

2025 yılı itibarıyla Rusya Federasyonu'nda müteahhitlik ve teknik müşavirlik sektörünün hem iç pazar dinamikleri hem de küresel ekonomik gelişmeler çerçevesinde dengeli fakat sınırlı bir büyüme göstermesi beklenmektedir. Ekonomik projeksiyonlara göre sektörün reel büyüme oranı %1 ila %2 arasında olacaktır. Bu büyüme, özellikle kamu destekli büyük altyapı projeleri, konut yatırımları ve enerji iletim sistemleri gibi stratejik alanlarda yürütülecek projelerle sağlanacaktır. Rus Hükümeti, başta ulaşım, enerji ve askeri altyapı olmak üzere ülkenin kalkınma planlarına uygun olarak belirlenen bölgelerde yatırım teşviklerini artırmayı sürdürmektedir.

Müteahhitlik hizmetleri alanında Rusya ülkemizin bir numaralı pazarıdır. Türk müteahhitlik firmalarının Rus pazarına girişleri SSCB'nin son yıllarına rastlamaktadır. 1987'de yürürlüğe giren Türkiye-SSCB Doğal Gaz Anlaşması ve bu anlaşmanın içerdiği SSCB'den alınacak doğal gazın bedelinin bir kısmının Türk mal ve hizmetleriyle ödenmesi koşulu sayesinde, Türk müteahhitlik firmaları 1987'den itibaren Rus pazarına girmeye başlamış ve SSCB'nin yıkılmasıyla bu süreç ivme kazanmıştır.

Ülkemizin önde gelen müteahhitlik firmalarının pek çoğu, özellikle 1990'ların sonundan itibaren Rusya'da yerleşmeye başlamışlardır. Ayrıca, doğrudan Rusya'da kurulan ve büyüyen önemli müteahhitlik firmalarımız da mevcuttur. Başka bir deyişle, müteahhitlerimiz, Rusya'ya ilk giren ve ilk yerleşen Türk müteşebbisleridir.

Türk müteahhitleri, 1990'lı yıllardan itibaren proje portföylerini çeşitlendirmişler, ağırlıklı olarak konut projeleri ile girilen pazarda otoyol, stadyum, enerji, havaalanı, AVM gibi katma değeri yüksek projeleri üstlenerek müteahhitlik hizmetleri alanında Rusya'da önemli bir pazar payına da sahip olmuşlardır.

Halihazırda, yerleşik Türk müteahhitlerinin Rus ekonomisine katkıları sadece proje sayısı ve/veya rakamsal bazda kalmamakta, ülkenin genel istihdamında da olumlu bir etki yaratmaktadır.

Öte yandan, müteahhitlik firmalarımız kapsamlı makine-ekipman parkı kurarak önemli bir yatırımcı konumuna yükselmişler, ayrıca özellikle konut, otel, ticaret merkezi, ofis binaları ve AVM yatırımlarını hayata geçirmiş bulunmaktadır.

2022 yılı Şubat ayında Ukrayna krizi akabinde RF'ye yönelik ABD ve AB'nin aldığı ekonomik önlemler ve artan ambargolar nedeniyle, RF'nin yatırım plan ve programlarında değişiklikler yaşanmıştır. Bu nedenle, 2022 yılında firmalarımız sadece 2,3 milyar dolarlık proje üstlenebilmişlerdir. RF ekonomisinin ve yatırım planlarının seyri dikkate alındığında ulaşılan bu rakamın da önemli bir rakam olduğu değerlendirilmektedir.

2022 yılı Şubat ayı sonrası süreçte ise, RF'de çalışan firmalarımızın devam eden projeleri kapsamında önemli parasal sıkıntıların yaşanmadığı görülmektedir. Sadece ülkeye giriş/çıkışlar, para transferleri, (özellikle Türk işçiler ile ilgili transferler), üstlenilen projelerde kullanılacak Batı menşeli makine/ekipmanın tedarikinde yaşanan sıkıntılar nedeniyle projelerin yavaşlaması, RF'ye firmalarımızca getirilen iş makinalarının çıkışına izin verilmemesi sorunları dışında karşılaşılan sorun olmamış, RF'de iş yapan firmalarımızdan da Müşavirliğimize bu bağlamda ciddi bir sorun yansımamıştır.

1987'den 2025 yılına dek, müteahhitlik firmalarımız RF'de 102,9 milyar dolar değerinde 2.181 proje üstlenmişlerdir. Türk yurtdışı müteahhitlik sektörünün toplam 502 milyar doları aşan proje portföyü içerisinde RF'nin payı %19,3 seviyesindedir.

Ayrıca, RF, Türk teknik müşavirlik firmalarının da yakından ilgilendiği bir pazardır. Bugüne kadar bu ülkede 126 milyon dolar değerinde 390 teknik müşavirlik projesi üstlenilmiş bulunmaktadır. Bu rakamlarla RF ülkemizin en fazla teknik müşavirlik projesi üstlendiği 8. ülke konumundadır.

- Turizm

2019 yılının Türkiye ve Rusya'da kültür ve turizm yılı olarak ilan edilmesi, karşılıklı etkileşimin artırılması bakımından önemli bir kilometre taşı olarak değerlendirilmektedir.

2019 yılında, RF'den rekor düzeyde 7.097.220 turist ülkemizi ziyaret etmiş olup, bir önceki yıla göre %18'lik bir artış yaşanmıştır. 2020 yılında salgının uluslararası hareketliliği kısıtlaması nedeniyle RF'den ülkemizi ziyaret eden turist sayısı 2.165.173 kişi ile sınırlı kalmıştır. 2021 yılı ziyaretçi sayısı 4.698.252'ye yükselerek salgının etkisinin azaldığının göstergesi olmuştur. 2022 yılında ise ziyaretçi sayısı 5.078.021'e yükselerek artışını sürdürmüştür. 2023 yılında ise 6.291.822 ile 2022 yılına göre %24'lük bir artış yaşanmıştır.

Son olarak, 2024 yılında ise 6,7 milyon ile 2023 yılına göre %14'lük bir artış yaşanmıştır. Ayrıca, TÜİK tarafından açıklanan verilere göre: Ülkemizi ziyaret eden turistlerin, 2024 yılında %11'i Rus turistler olmuştur.

Türkiye'ye gelen turistlerce 2024 yılında kişi başı ortalama 952 dolarlık harcama gerçekleştirilmiştir. 2024 yılında Rus turistlerce getirilen döviz miktarı da 6 milyar dolardır.

- Sağlık Turizmi

60 yaş üzeri erkek ve 55 yaş üzeri kadın sayısının toplam nüfus içindeki payının %21,6 seviyesinde olduğu Rusya, tedavi amacıyla ülkemize en fazla hasta gönderen ülkeler arasında yer almaktadır.

Sağlık turizmi sektöründe hedef ülkelerimizden olan Rusya'da sağlık harcamaları GSYH'nin %7,6'sını oluşturmaktadır. Rusya'daki özel sağlık harcamaları bu oranın %29,45'ine karşılık gelmekte olup sağlık harcamalarının %27,76'sı kişi ve kuruluşların doğrudan/cepten ödemelerini kapsamaktadır.

Son dönem uluslararası gelişmeler sonrasında Rusya'da sağlık turizmi ile ilgili durum dramatik şekilde değişmiştir. 2022 yılına kadar İsrail, Almanya, İsviçre, Avusturya, İtalya ve Güney Kore

Rus hastaların tedavi amacıyla en çok tercih ettikleri ülkeler arasında yer alırken, Ukrayna krizi sonrası, yurtdışına seyahat konusunda kısıtlamalar başlamış, geleneksel olarak Rusları kliniklerinde tedavi için kabul eden birçok ülke vize verme konusunda yasaklayıcı kısıtlamalar getirmişlerdir. Hâlihazırda, bazı Avrupa ülkeleri, Schengen Vizesi sahibi Ruslara dahi giriş yasağı uygulamaktadır.

Bunlara ilaveten, ulaşım konusunda da büyük sıkıntılar yaşanmaya başlanmıştır. Doğrudan uçuşların azalması, uçuş süresinde artış, özellikle düşük ruble döviz kuru ile lojistik ve tedavi maliyetinde önemli artışlar, Rus vatandaşları için Avrupa ülkelerinde tedavinin çekiciliğini önemli ölçüde azaltmıştır.

Ukrayna krizi sonrası, sağlık turizmi için yurtdışına giden kişi sayısı en az %30 düşmüştür ve en cazip ülkeler listesinde İsrail (son dönem gelişmeler öncesi), Türkiye, Belarus, Çin gibi ülkeler yer almaya başlamıştır.

Diğer taraftan, Rus hastaların en fazla çocuk sağlığı ve hastalıkları, kadın hastalıkları ve doğum, ortopedi ile travmatoloji branşlarını tercih ettiği görülmektedir.

Türkiye'yi, tedaviye yönelik hizmetlerden yararlanmak üzere tercih eden Rus vatandaşlarının genel olarak; daha çok orta ve üst düzey gelir grubunda olanlardan müteşekkil olduğu, bu gruptaki insanların tercihlerinde belirleyici olan hususun ise, ileri derecede uzmanlık gerektiren müdahale ve ileri teknolojiye duyulan ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizin ılıman bir iklime sahip olması ve Rusların en çok tercih ettiği turizm destinasyonlarından biri olması sebebiyle, Rus hastaların ülkemizin termal sağlık turizmi kuruluşları ile alternatif tıp ve yaşlanma karşıtı tedaviler öneren sağlık merkezlerine daha fazla yönlendirilmeleri önem arz etmektedir. Ayrıca, Rusya'nın kalp hastalıklarına bağlı ölümlerin dünyada en yüksek olduğu ülkeler arasında yer aldığı da göz önünde bulundurulduğunda, ülkemizin bu alanlardaki tedavi altyapısı ve imkânları dikkate alınarak, kardiyoloji alanındaki hizmetlere odaklanılmasında da fayda olduğu değerlendirilmektedir.

Madencilik

Madencilik sektörü, 2023 yılında bir önceki yıla göre %0,7 oranında gerileme göstermiştir. Bu dönemde RF'de kömür (%0,8) ve metal cevheri üretiminde (%4,5) gerilemeler yaşanmıştır.

2024 yılı itibarıyla ise, 2023 yılında başlayan gerileme trendi devam etmektedir. Madencilik sektörü anılan dönemde %3,3 oranında gerilemiş bulunmaktadır. Metal cevheri üretiminde %1,1 ve diğer madenler üretiminde %2,7 oranında bir düşüş gözlenmiştir.

Enerji

Rusya Federasyonu'nun geleneksel ihracat kalemleri arasında yer alan ve devlet gelirlerinin de esasını teşkil eden petrol ve doğal gaz üretimi 2022 yılında ortaya çıkan jeopolitik şartlar çerçevesinde özel bir dönemden geçmektedir.

2022 yılında yayımlanan verilere göre Rusya Federasyonu'nda doğal gaz üretimi yıllık bazda %0,7 oranında artış göstermiştir. Anılan dönemde petrol üretimi 534 milyon ton, doğal gaz üretimi %13,4 azalma ile 573 milyar metreküp olarak kaydedilirken sıvılaştırılmış doğal gaz üretimi ise %8,1 artışla 32,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Rusya Federasyonu Hükümeti 26 Nisan 2024 tarihinde aldığı bir karar ile petrol ve doğal gaz üretimine ilişkin istatistiklerin yayımlanmasını ulusal güvenlik gerekçesiyle durdurmuş bulunmaktadır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

RF’de ticari bağlantıların yapılmasında kişisel görüş, intibalar önemli yer tutmaktadır. Ticari faaliyette bulunan şirketlerin mali durumu ve güvenilirliği konusunda bilgi teminine yönelik bir veri tabanı ücretlidir. Şirketlerin mali durumu ve güvenilirliği konusunda bilgileri değerlendiren ve toplayan şirketlerin üyesi olup gereken bilgilere ulaşılabilir. RF’de ticari faaliyette bulunmak için ticaret ve sanayi odalarına kayıt mecburiyeti olmadığından firma güvenilirliği konusunda büyük firmalar hariç kişisel görüşler önemlidir.

Ticari kontratların yapılmasında karşılıklı kişisel ilişkiler önemlidir. Konsinye satış yapan firmalarımızın mal bedellerini tahsilde problemle karşılaştıkları görülmektedir. Bu kapsamda sözleşmelerde anlaşmazlıklara yönelik çözüm yolu belirtilmelidir. Ancak, ticari ilişkilerin anlaşmazlıkla sonuçlanması ve yabancı firmanın mahkeme kararı ile haklı bulunması durumunda bile uygulamada takip hukukunun etkin olmaması nedeniyle alacakların tahsili mümkün olmayabilmektedir. Bu nedenle, mal bedelini garanti altına alacak ödeme sistemlerine dış ticarete ağırlık verilmelidir.

Ticari ve mali mevzuatın karmaşık olması nedeniyle problemlerle karşılaşılacağı dikkate alınarak, gerekli konularda ticaret ve sanayi odalarından danışmanlık hizmeti alınmalıdır.

RF’deki tüccarlar, yabancı firmaların RF’de temsilcilik veya deposunun olup olmadığı hususuna ağırlık vermekte, küçük ve orta çaplı Rus tüccarlar sermayeleri oranında bu depolardan mal temini yoluna gitmektedirler. Doğrudan ithalat ise bu tür tüccarlarca tercih edilmemektedir. Bu bağlamda, firmalarımızın RF’de yerleşerek ülkede mağaza, ofis veya üretim tesisi açmasında fayda olacağı değerlendirilmektedir. RF’de şirket açma imkânı olmayan firmalarımızın ise, Rus pazarını bilen ve Rusçaya hâkim yetkili temsilci/danışman ya da distribütör kullanımını esas alan bir pazara giriş stratejisi benimsemesi ve istihdam politikalarını buna göre düzenleyerek Rus coğrafyasını ve Rusça bilen personel istihdam etmesi önem arz etmektedir.

Para Kullanımı

Ruble (₽), RF para birimi olup Rusya Çarlığı, Rus İmparatorluğu ve Sovyetler Birliği (SSCB) döneminde de kullanılmıştır. 1 ruble 100 kopek bölünmektedir.

Banka havalesi genellikle tüzel kişiler aralarında yaygın olup çek yaygın bir kullanım aracı değildir.

Yaşanan son jeopolitik gelişmeler çerçevesinde Rusya Merkez Bankası (RMB), döviz tevdiat hesabı olan yerleşiklerin 9 Mart-9 Eylül 2022 tarihleri arasındaki çekebilecekleri toplam döviz tutarını, banka başına 10 bin ABD doları olarak sınırlandırılmış, 10 bin ABD dolarının üzerindeki tutarlar için ise işlem günündeki Merkez Bankası kuru esas alınarak ruble şeklinde ödeme yapılmasına yönelik bir düzenlemeye gitmiştir.

Yukarıda sayılanlara ek olarak RMB, 2022 Mart ayında, bireyler tarafından yurt dışına yapılan transferleri ayda 5 bin ABD doları ile sınırlamış, Nisan ayında bu sınır 10 bin ABD dolarına, Mayıs ortasından itibaren 50 bin ABD dolarına çıkarılmıştır. RMB, 06/07/2022 tarihinden itibaren Rusya'da yerleşiklerin veya Rusya'da yerleşik olmayan dost ülke vatandaşlarının yurt dışına döviz transfer limitini aylık 150 bin ABD dolarından 1 milyon ABD dolarına yükseltmiştir.

2022 yılında Visa ve Mastercard'ın Rusya'daki çalışmalarını askıya alması nedeniyle Rus bankaları tarafından verilen bu sistemlerin kartları sadece yurtiçinde çalışmaktadır. Yabancı ülkelerde düzenlenmiş bulunan Visa ve Mastercard kartları ise ülke genelinde kullanıma kapalı hale gelmiştir.

Uluslararası işlemlerde yaygın olarak ABD doları ve avro kullanılsa da Rusya'ya Batılı devletler tarafından uygulanan yaptırımların ardından, Rusya genelinde ithalat-ihracat yapan şirketler, yapılan ödemelerde dolar kullanım oranını azaltmaya çalışmaktadır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Rusya Federasyonu'na giriş için umuma mahsus pasaport hamilleri vizeye tabidir. Hususî ve hizmet pasaportu hamilleri ile uluslararası taşımacılık yapan profesyonel şoförlerimiz ise her 180 günde 90 günü aşmamak şartıyla 30 gün süreyle vizeden muaftır. Diplomatik pasaport hamilleri 90 gün süreyle vizeden muaftır. Hali hazırda vatandaşlarımız Vladivostok Limanı'ndan e-vize olarak Rusya Federasyonu'na giriş yapabilmektedir. Vatandaşlarımız giriş tarihi dâhil olmak üzere 8 günü aşmamak kaydıyla St. Petersburg, Leningrad Bölgesi ve Kaliningrad Bölgesi'ne e-vizeyle seyahat edebilmektedir. Alınan e-vize ile e-vizenin kapsam alanı dışında kalan Rusya Federasyonu'nun başka şehirlerine gitme imkânı ise bulunmamaktadır.

E-vize uygulaması 1 Ağustos 2023'ten itibaren hayata geçirilmiş olup, Rusya Dışişleri Bakanlığı'nın (<https://electronic-visa.kdmid.ru>) adresindeki özel web sitesinde veya belirtilen web sitesinden indirilecek mobil uygulamada elektronik olarak doldurulan başvuru formu üzerinden verilir. E-vize başvurusu Rusya Federasyonu'na tahmini giriş tarihinden en geç 4 takvim günü öncesinde yapılmalıdır. Tek bir e-vize Rusya Federasyonu'na tek bir giriş yapma hakkı verir ve Rusya Federasyonu'nda misafir veya iş ziyareti, turist olarak kalma ve ayrıca bilimsel, kültürel, sosyo-politik, ekonomik, spor etkinliklerine katılma amaçlı olarak verilir. Tek bir e-vizenin geçerliliği verilmiş tarihinden itibaren 60 gündür ve yabancı vatandaşın giriş tarihinden itibaren RF'de en fazla 16 gün kalmasına izin verir.

Türk vatandaşları çalışma, ikamet, aile birleşimi, öğrenim, eğitim, ilmi araştırma ve montaj-bakım-onarım gibi özel meşruhatlı seyahatlerinde Rusya Federasyonu'nun ilgili temsilciliklerinden alınacak vizeye tabidirler.

2023 Şubat ayında Rus Hükümeti tarafından, aralarında Türkiye'nin de yer aldığı 19 ülke vatandaşlarının otel rezervasyonu onayına dayalı vize alabilmesine olanak tanıyan kararı onaylamıştır. Bu kapsamda Rusya'ya dost ülkeler arasında bulunan 19 ülkeyi temsil eden yabancı vatandaşların, Rusya ziyareti için vize başvurularında otel veya benzeri konaklama tesisi için önceden gerçekleştirdiği rezervasyonun teyidi temelinde altı aya kadar normal turist vizesi verilmesi mümkün kılınmıştır.

RF için turistik, ziyaret, iş, çalışma, öğrenci ve transit olmak üzere altı vize türünden söz edilmesi mümkündür.

Bütün vize türleri açısından önem taşıyan en önemli belge davetiyedir. Bunun dışında başvuru formunun doldurulması, fotoğraf ve pasaport teslimi gerekmektedir. Ayrıca vize türüne göre değişmekle birlikte bazı sağlık testleri de istenebilmektedir.

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

1 Ocak	: Yeni Yıl
7 Ocak	: Ortodoks Yeni Yılı
23 Şubat	: Anavatanın Savunucuları Günü
8 Mart	: Uluslararası Kadınlar Günü
1 Mayıs	: İşçi ve İlkbahar Bayramı
9 Mayıs	: Zafer Bayramı
12 Haziran	: Bağımsızlık Günü
4 Kasım	: Milli Uzlaşma Günü

RF’de resmî tatil günleri Cumartesi ve Pazar’a denk gelirse, bir sonraki iş günü tatil olmaktadır. Çalışma saatleri Pazartesi-Cuma 09.00-18.00 olarak belirlenmiştir. Bankalar da genellikle 09.00-18.00 arasında açık bulunmaktadır. Bazı bankalar (Sberbank dahil) Cumartesi günleri 09.00-13.00 arasında da çalışmaktadır. Posta ofisleri, hafta içi 08.00-20.00 arasında, hafta sonları (Cumartesi) 09.00-13.00, 14.00-18.00 arasında açık bulunmaktadır.

2024 yılı resmî tatil günlerine Moskova Büyükelçiliği web sayfasından (<https://moskova-be.mfa.gov.tr/Mission/About>) ulaşılabilir.

Haftalık çalışma saati ortalama 40 saattir.

Telefon Kodları:

Ülke Kodu : +7

RF içinde şehirlerarası görüşmeler için 8 ile hat alınmaktadır.

Moskova	: 495 veya 499
St. Petersburg	: 812
Kaliningrad	: 4012
Irkutsk	: 3952
Magadan	: 4132
Krasnoyarsk	: 391
Murmansk	: 8152
Nizhniy Novogorod	: 831
Novorossisk	: 8617
Novosibirsk	: 383

Samara	: 846
Vologda	: 8172
Vologograd	: 8442
Vladivostok	: 4232

Yerel Saat

RF (Moskova saati) ile Türkiye yerel saati arasında bir fark bulunmamaktadır. Öte yandan, Rusya Federasyonu'nda 11 saat dilimi bulunmaktadır. Örneğin, Moskova'da ve Türkiye'de saat 10.00 iken Vladivostok'ta saat 17.00'dir.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

RF’de yabancı yatırımcılar temsilcilik ve şube açabilmekte, Rusya vatandaşı bir ortakla ya da tek başına tüzel bir kişilik oluşturabilmekte, hatta yüzde yüz yabancı yatırımcı da olabilmektedir. Ülke kanunlarına göre, iki farklı şirket türü mevcut olup bunlar “limitet şirket” ve “anonim şirket” olarak adlandırılmaktadır.

Limitet Şirketler (OOO): Kuruluş ve yönetim işlemleri anonim şirketlere göre daha basittir. Bir veya birkaç kişi tarafından kurulmuş ve sermayesi paylara bölünmüş ticari topluluklardır. Limitet şirketlerin kurucuları, şirketin borç ve muhtemel zararları için şirketteki payları kadar risk taşırlar. Limitet şirketler ticaret siciline kaydedildiği anda kurulmuş sayılır. Bir limitet şirketin kuruluş süreci (Moskova’da) yaklaşık 11 iş günü sürmektedir. Ödenmiş sermaye tutarında ise alt sınır 10.000 rubledir. Söz konusu tutar 4 ay içerisinde ödenmelidir. Öte yandan; şirket tüzüğünde görevler sınırlandırılmamışsa, Rusya’da genel müdür unvanını haiz yöneticiler geniş yetkilerle donatılmıştır. Bu hususların, Rusya’da firma kuran veya bu ülkeye ihracat yapan girişimcilerimizce evvelemirde dikkate alınması büyük önem arz etmektedir.

Anonim Şirketler (ZAO): Anonim şirketler açık veya kapalı olarak kurulabilmektedir. Bu husus, kuruluş sözleşmesinde ve şirket unvanında belirtilir. Temel fark hisse devrindedir. Açık anonim şirketlerde hissedarlar kendi hisselerini diğer ortaklardan habersiz üçüncü kişilere devredebilirler. Hissedarların sayısı için bir sınırlama yoktur. Kapalı anonim şirketlerde ise hisse devrinde diğer ortaklara öncelik tanınır. Hissedar sayısı 50’den fazla olamaz. Açık anonim şirketlerin ödenmiş sermayesi en az 100.000 ruble, kapalı anonim şirketlerin ise en az 10.000 ruble olmalıdır.

Şirket Kurma Prosedürü

Şirket Kurulumuna İlişkin Mevzuat

Rus mevzuatına göre şirketler, ancak yetkili devlet kuruluşlarına kayıt işlemi yapıldıktan sonra hükmi şahsiyet kazanmaktadır. Rusya’da tamamen yabancı sermayeli şirket kurmak da mümkündür. Yabancı firmalar, Rusya’da şirket kurabilecekleri gibi temsilcilik ofisi de açabilmektedir. Bu açıdan, yabancı şirketlerin kayıt işlemleri iki başlık altında yapılmaktadır. Bunlardan ilki tescil (registration), diğeri ise kabul (accreditation) işlemidir.

Tescil işlemi yabancı sermayeli firmalara, Rusya’da kar sağlayıcı işlemler dahil olmak üzere her türlü ticari ve ekonomik içerikli faaliyette bulunma hakkı sağlamaktadır. Buna karşılık akredite firmalar kendi ülkelerindeki ana firmanın temsilcisi olarak ve genellikle kar getirici faaliyette bulunmamak üzere kayıt işlemi yaptırmış olmaktadır.

Temsilci ofislerin temel fonksiyonu, Rusya dışındaki merkez ofisin ticari ilişkilerini kurmak ve yürütmek, onun adına pazarlama çalışmaları yapmak, gerektiği takdirde sözleşmeler imzalamaktır. Rus mevzuatına göre, temsilci ofislerin ayrı kanunî şahıs hükmü bulunmamaktadır. Temsilci ofisleri, bizzat ticarî aktivitede bulunmaları ve Rusya kaynaklı gelir

elde etmeleri halinde ise normal bir şirket gibi vergi yükümlüsü sayılıp vergiye tabi tutulmaktadır.

Temsilci ofisler;

- Ruble ve/veya döviz hesabı açabilirler.
- Giderlerini ruble ve döviz hesaplarından karşılayabilirler (kiralara, maaşlar, iktisadi kıymet alımı, reklam ve pazarlama giderleri gibi).
- Gümrükleme yapabilir, stok tutabilirler.
- Kira ödemelerinde KDV'den muaftır.

Diğer taraftan, Rus mevzuatına göre, yabancı tüzel ve gerçek kişiler yatırımcı olarak ortaklıklarda ve/veya ekonomik topluluklarda da yer alabilmektedir. Yabancı ortaklı ticari işletmeler, yeni bir işletmenin kurulması veya mevcut bir işletmenin hisselerinin yabancı yatırımcı tarafından satın alınması yoluyla oluşturulabilmektedir. Ticari işletmelerde sermayeye katılım ise parasal değerler, maddî varlıklar, menkul kıymetler, kullanma hakları şeklinde yapılabilmektedir. Sermaye katkısı olarak yurt dışından gönderilen dövizler rubleye çevrildikten sonra sermaye olarak yatırılabilir.

Yabancı gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan şirketler ise, limitet ve anonim şirket ile mevzuatın imkân tanıdığı ortaklık statüleri şeklinde oluşturulmaktadır.

Tablo-3: Şirket Kurulumuna İlişkin Prosedürler

	Prosedür	Tamamlama Süresi	Tamamlanma Maliyeti
1	Şirket kayıt başvurusunun noter tasdiki Doldurulmuş ve imzalanmış kayıt başvurusunun noter tarafından onaylanması gerekmektedir. Standart kayıt formunun onaylatılmasının ücreti belge başına 200 rubledir. 200 ruble onay işleminin başvuru sahibince yapıldığı durumlarda geçerli olup, vekalet/danışmanlık ücreti dahil değildir. Ayrıca, Noter tarafından 3.500-5.000 ruble tutarında teknik hizmet bedeli tahsil edilmektedir. 5 Mayıs 2014 tarihinden itibaren yukarıda bahsedilen prosedür zorunlu olmaktan çıkarılmıştır. Kurucu, ilgili kayıt ofisine şahsen başvurduğu ve belgeleri kendisi doldurduğu takdirde noter onayı gerekmemektedir.	1 gün	İmza başına 200 ruble (damga vergisi) & 3.500-5.000 ruble (teknik hizmet bedeli)
2	Banka hesabı açılması için firma kaşesi/mührü yapılması	1 gün	1500-2500 ruble

3	Kayıt ücretinin ödenmesi ve vergi kayıt numarası alabilmek için Federal Vergi Dairesi'nin yerel ofisine kayıt Kayıt için gerekli belgeler: i. Şirket kuruluş kararı ii. Şirket kuruluş evrakları iii. Noter onaylı kayıt başvurusu iv. Kayıt ücretinin ödendiğine ilişkin banka makbuzu v. Yeni şirketin fiziki adresini doğrulayan belge	7 gün	4.000 ruble (1 Ocak 2019 tarihinden itibaren, devlet kaydı için gerekli belgelerin elektronik belge şeklinde tescil makamına sunulması durumunda, ücret ödenemez.)
4	Şirket için banka hesabı açılması, şirket sahibinin imzasının kayıt ve tasdiki Banka hesabı için şirket kaydı gerekmekte olup, bankalar şirket kurucusunun finansal statüsü ve geçmişi hakkında bilgi talep edebilir. Banka hesabının açıldığına dair belge şirket kurucusu tarafından vergi dairesine sunulmalıdır. Şirket kurucusunun imzasının banka tarafından kayıt edilmesi ve onaylanması gerekmektedir. Bu prosedür için standart form bulunmaktadır. Formda şirket mührünün basılacağı kısım bulunmaktadır.	2 gün	Bankada yapılırsa ücretsizdir. Noter tarafından yapılırsa 1.000 ruble noter masrafı & 200 ruble imzalar ve banka kartları olmak üzere toplam masraf yaklaşık 1.200 rubledir.

Kaynak: RF Vergi Kanunu'nun 333.24 Maddesi & <https://www.nalog.gov.ru>

*20.04.2025 tarihinde geçerli olan maliyetler

Sigorta

RF kapsamında sigortacılık faaliyetlerine ilişkin ile düzenleme, kontrol ve gözetim faaliyetleri, Rusya Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, sektörde faaliyete ilişkin izinler ve düzenlemeler Merkez Bankası tarafından yönetilmekte olup 01.01.2024 tarihi itibarıyla Rusya'da 132 sigorta şirketi, 58 sigorta brokeri ve 21 karşılıklı sigorta derneği faaliyette bulunmaktadır.⁴

Ülke çapında sigortacılık sektöründe hâlihazırda 100'den fazla sigorta türüne ilişkin işlemler yapılmakta olup en çok operasyon yapılan sigorta türleri zorunlu araç sigortası (OSAGO), kaza ve sağlık sigortası ile gerçek kişilerin taşınır-taşınmaz malvarlıklarına ilişkin sigortalardır. 2023 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla yapılan sigorta sözleşmeleri sayısı 300,9 milyon adede ulaşmış, sigorta primlerinin parasal değeri ise 2,30 trilyon ruble olarak gerçekleşmiştir.

Diğer taraftan, 2022 yılı başlarında ortaya çıkan jeopolitik gelişmeler sonrasında, uluslararası sigorta firmalarının önemli bir bölümü RF pazarındaki hizmetlerine son vermiştir.

⁴ <https://cbr.ru/insurance/>

Bankacılık Mevzuatı

Rusya’da 2025 yılı Ocak ayı itibarıyla toplam 314 banka ve finans kuruluşu faaliyet göstermektedir. Bunların 218’i universal lisansa (sermaye > 1 milyar ruble), 96’sı temel lisansa (sermaye > 300 milyon ruble) sahiptir. 36 adet de banka dışı finans kuruluşu mevcuttur.

Bilindiği üzere; ABD, AB ve diğer bazı ülkeler tarafından Rusya Federasyonu’na yönelik olarak muhtelif yaptırımlar uygulanmaya başlanılmıştır. Bankacılık ve finans sektöründe: İlk olarak, 7 Rus bankası 12 Mart 2022 tarihi itibarıyla, sonrasında ise 3 Rus bankası 14 Haziran 2022 tarihi itibarıyla SWIFT Sistemi’nden çıkarılmıştır. Bu kapsamda, sırasıyla “VTB, Bank Rossiya, Otkritie Bank, Novikombank, Promsvyazbank (PSB), Sovcombank ve VEB.RF” ile “Sberbank, Rosselkhozbank ve Credit Bank of Moscow” SWIFT Sistemi dışında kalmıştır. Bilahare, 24.02.2025 tarihinde açıklanan AB yaptırımları kapsamında Ak Bars Bank, Uralsib Bank, Tochka Bank, National Rezerv Bank, Roseximbank, Bank SINARA, Primsotsbank, BBR Bank, RNKO Platezhnyy Konstruktor, Peterburg’s Settlement Center, Kuznetsk Business Bank, MIR Business Bank ve Bank Kuban Kredit olmak üzere 13 banka daha SWIFT Sistemi’nden çıkarılmıştır.

Ayrıca, başta ABD ve İngiltere olmak üzere, muhtelif ülkeler tarafından; yukarıda zikredilen bankalara ilaveten Alfa-Bank, TransCapitalBank (TKB Bank), Investtorgbank, SMP Bank, Russian National Commercial Bank (RNCB), Far Eastern Bank, IS-Bank, Genbank, Black Sea Bank for Development and Reconstruction, Prominvestbank, Gazprombank, Ural Bank for Reconstruction and Development, Moscow Industrial Bank, PJSC Rosbank, Tinkoff Bank, Drive Click Bank, Lanta Bank, Russian Regional Development Bank (RRDB), Bank Saint-Petersburg, Metallinvestbank, Bank Primorye, Bank Uralsib, Bank Zenit, SDM-Bank, MTS Bank, National Settlement Depository (NSD), Commercial Bank of Moscow, Surgutneftegasbank (SNGB), Bank of Moscow (BM), Eximbank of Russia, Credit Ural Bank, Mosoblbank, SME Bank, CMR Bank Ak Bars Bank, Sinko Bank, Russian Standard Bank, Post (Postal) Bank, Absolut Bank, VBRR, Home Credit Bank, Databank (Izhkombank), MFK Bank (IFK Bank), Lockobank, Petersburg Social Commercial Bank (PSCB), Bank National Factoring Company (NFC), Bank Rostfinance, Blanc Bank, Expobank, Modulbank, Bank Solidarnost, Chelindbank, Sarovbusinessbank, Maritime Bank, Novosibirsk Social Commercial Bank Levoberezhny, Rosgosstrakh Bank (RGS Bank), Bystrobank (Izhladabank), Vostochny Commercial Bank, Rusregionbank, Setelem Bank, West Siberian Commercial Bank, Bank Agroros, Bank Iturup LLC, BBR Bank, BCS Bank AO, Bratsky Narodny Bank JSC, Centrocredit Bank, Energotransbank JSC, Bank Khlynov JSC, Bank Kremlyovskiy, Bank Viking, Corporate Finance Bank LLC, Evrofinance Mosnarbank, Fora Bank, Garant Invest Bank, Interstate Bank, National Reserve Bank, Bank Slavia, Akibank, Auto Finance Bank, Bank Accept, Bank Dom RF, Bank Finservice, Bank United Capital, Coalmetbank, Bank Ural FD, Guta Bank, NS Bank, Public Trust Bank, Royal Credit Bank, Severgazbank, Eniseisk United Bank, JSC Exi Bank, JSCB Energobank, Kamsky Commercial Bank, Bank Orange, Bank Round, LLC Krona Bank, MB Bank, National Standard Bank JSC, New Moscow Bank, NK Bank JSC, Primorsky Territorial Commercial Bank Society, Bank Derzhava, Bank Alexandrovsky, Bank Sinara, Finstar Bank, Metkombank, National Bank Trust, Primorye Primsotsbank, Rossita Bank, Roads Bank, Universal Bank, Vitabank PJSC ve Waybank JSC’ye yönelik olarak da çeşitli yaptırım kararları açıklanmıştır. Öt yandan, ABD Yabancı Varlık Denetimi Ofisi (OFAC) tarafından 24.11.2024 tarihinde Gazprombank ile bazı yabancı iştiraklerine yaptırım kararı açıklanmıştır.

SWIFT Sistemi'nden çıkarılan bankalarla beraber, yaptırımlardan etkilenen toplam banka sayısı 130'un üzerindedir.

Ek olarak, bazı bankaların yaptırım kapsamında olmadığı halde yabancı bankalardaki hesaplara döviz cinsinden para transferi işlemlerini durdurduğu, yaptırım kapsamında olmayan bankalar aracılığıyla yapılan transfer işlemlerinde muhabir bankalardan kaynaklı sorunların yaşanabildiği, Rusya'ya yaptırım uygulayan ülke menşeli ürünlerin Rusya'ya ihracatında bazı bankaların para transferini kabul etme konusunda isteksiz davrandığı yönünde şifahi bilgiler Müşavirliğimize ulaşmaktadır.

Bu itibarla, ihracatçılarımıza ikili ticaret işlemlerinde yerel paralarla ödeme seçeneğinin değerlendirilmesinde büyük fayda görüldüğü; bankaların günlük Türk lirası ve ruble pozisyonları hakkında bilgi sahibi olunabilmesini teminen, yine bankalarımızla yakın iletişim halinde olunmasının önem arz ettiği, Türk sermayeli veya Türk yöneticilerin istihdam edildiği bankaların her iki ülkede de faaliyette bulunuyor olmaları hasebiyle ticari bankacılık işlemlerinde muhtelif avantajları bulunduğu hususu Müşavirliğimizce bildirilmektedir.

Konuya ilişkin olarak ihracatçılarımızla yapılan görüşmelerde, döviz cinsinden transferlerin istisnai olarak gerçekleştirilebildiği, aradaki muhabir banka ilişkilerinden dolayı zaman aldığı ve Bankaların iç kontrol süreçleri sonucunda paranın gönderilmek üzere kabul edilmiş olsa bile iade edilebildiği Müşavirliğimize aktarılmakta olup; TL ve ruble üzerinden ticaretin tercih edilir olduğu gözlemlenmektedir.

Öte yandan, ABD Başkanı tarafından 22 Aralık 2023 tarihinde 14114 sayılı ve "Rusya Federasyonu'nun Zararlı Faaliyetlerine İlişkin İlave Adımlar" başlıklı Başkanlık Emri yayımlanmıştır. Mezkûr emirde, RF'nin uluslararası finansal sistemden istifade ederek halen kritik önemi haiz veya çifte kullanımlı ürünleri üçüncü ülkelerden askeri sanayi için tedarik etmeye devam ettiği ifade olunarak RF askeri sanayi ve bunlarla ilişkili olan firmaların finansal işlemlerini doğrudan ya da dolaylı gerçekleştiren tüm finansal kuruluşların milliyet ayrımı gözetilmeksizin yaptırım kapsamına alınacağı hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, OFAC tarafından Başkanlık Emri'ne ilişkin bir rehber yayımlanarak, finansal kuruluşların belirli sektörlerde faaliyet gösteren ya da belirli ürünleri satımında yer alan Rus tüzel/gerçek kişilerine Rusya içinde ya da Rusya dışında hesap açılması, bunların para transferinin gerçekleştirilmesi ile bunlara diğer finansal hizmetler vermesinin yaptırım kapsamına alınmaya neden olacağı ifade edilmiştir. İlaveten, rehberde bu kişilere alternatif ödeme mekanizmaları teklif edilmesinin, ilgili bölümlerde müşteri adı başta olmak üzere ilgili bilgilerin değiştirilmesi veya kaldırılması ile ödeme işlemini taraf olanların gerçek niyetlerini gizlemeye yönelik girişimlerin de yaptırıma konu edileceği ifade edilmiştir.

Diğer taraftan, 22 Aralık 2023 tarihinde alınan bu kararı takiben Müşavirliğimize RF'de faaliyet gösteren ya da RF ile mal alım satımından kaynaklanan finansal para hareketi gerçekleştirmeye çalışan bazı Türk firmalarımızca, transfer işlemi Türk lirası ya da Rus rublesi cinsinden olsa dahi işlemi gerçekleştiremedikleri ve ülkemiz bankalarının işleme aracılık yapmayı reddettikleri bilgisi zaman zaman Müşavirliğimize ulaşmaktadır. Firmalarımızın konuyla ilgili güncel bilgileri takip etmeleri, farklı banka alternatiflerini değerlendirmeleri ve ihtiyaç durumunda Müşavirliğimizle temasa geçmelerinde fayda görülmektedir.

Vizeler

Vatandaşlarımızın RF’de bulunabilmesi için aşağıda bulunan vize türleri uygulanmaktadır.

- Turistik vize

Bu vizenin süresi genelde maksimum 6 aydır. Otel veya rezervasyon fişi (voucher) en önemli husustur. Bu belgeler otellerden temin edilebileceği gibi, Rus seyahat acentelerinden veya bunlarla çalışan acentelerden temin edilebilir.

Turist olarak Rusya’ya gelindikten sonraki 72 saat içerisinde kayıt yaptırılması gerekmektedir. Bu kaydın otel veya evde kalınması halinde ev sahibi tarafından yapılması gerekmektedir.

Öte yandan, Rusya Federasyonu’nun yayımladığı 16/02/2023 tarih ve 372-p Sayılı Kararname kapsamında aralarında ülkemizin de bulunduğu 19 ülkenin vatandaşlarına, sadece otel rezervasyonu ile başvurmak kaydıyla altı aya kadar çok girişli turist vizesi alma hakkı tanınmıştır.

- İş Vizesi

Bu vize türü, Rusya’ya iş amaçlı seyahat etmek isteyenler içindir. 1 aydan 1 yıla kadar olabilmektedir. Ancak her üç ayda bir giriş çıkış yapmak gerekmektedir. Bu vizeler tek girişli olabileceği gibi çok girişli de olabilmektedir.

İş vizesi alınabilmesi için Federal Göç İdaresi (UFMS) tarafından verilen iş davetiyesi gerekmektedir. İş daveti yapacak olan Rusya’da yerleşik şirketin veya kuruluşun doğrudan bu kuruluşa başvurması veya kayıtlı bir acentenin aracılığını araması gerekmektedir.

- Öğrenci vizesi

Bu vize türü için ilgili kişinin Rus üniversitesi, okul veya enstitüye doğrudan başvurması gerekmektedir. Üniversite tarafından davetiye için gerekli işlemler yerine getirilmekte ve öğrenciye gönderilmektedir. Öğrenci tarafından daha sonra vize başvurusu yapılmaktadır.

- Ziyaret vizesi

Bu vize türü, Rusya’da akrabasını veya bir arkadaşını ziyaret etmek isteyenler içindir. Üç aya kadar alınabilmekte ve tek girişli olmaktadır. Bunun için ziyaret edilecek kişi tarafından OVIR adlı ofise kişisel başvuru yapılması gerekmektedir.

- Transit vize

Bu vize türü başka bir ülkeye gitmek için Rusya topraklarına girmek durumunda olan kişilere 72 saatliğine verilen vizedir.

Bu vizeyi almak için pasaport, bilet, gidilecek olan ülkeden alınmış olan vize, fotoğraf ve vize başvuru formu gibi belgeler aranılmaktadır.

- Çalışma vizesi

Bu vize türü, RF’de çalışacak olan kişiler içindir. Davetiye için istihdam edecek şirketin yabancı çalıştırma izni bulunması gerekmektedir. Ayrıca şirketin istihdam edeceği kişiye davetiye

çıkarmak üzere başvuruda bulunması gereklidir. Standart çalışma vizesi 1 yıllık olup her yıl yenilenmesi gerekmektedir.

Nitelikli personel çalışma (VKS) vizesi ise 3 yıllık olup belli bir tutarın üzerinde maaş alan kişileri kapsamaktadır. Bu halde şirketin kota izni olması gerekmemektedir. VKS davetiyesi çıkarıldıktan sonra kişilerin vize başvurusu yapması gerekmektedir. Bu başvuruda başvuru formu, davetiye, fotoğraf, pasaport ve ELISA testi gibi belgeler aranmaktadır. VKS sahibi çalışanların giriş tarihinden itibaren üç ay içinde adres kaydı yaptırmaları gerekmektedir.

RF mevzuatı gereği, RF'ye seyahat etmek isteyen vatandaşlarımızın "göç kaydının" 7 iş günü içinde yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede, ziyaretçiyi kabul eden tarafın (otel, yanında konaklanacak aile veya şahıs vb.) bildirimde bulunması gerekmektedir. Bildirim posta yoluyla ya da doğrudan Federal Göç Kurumu birimlerine yapılabilir. RF içinde bölge değişikliği durumunda yeniden başvuru gerekmektedir.

Tablo-4: RF Vize İşlem Süreleri ve Ücretleri

İŞLEM SÜRESİ	VİZE BEDELİ
Tek Girişli Vize	
4-10 gün	80 USD
1-3 gün	160 USD
Çift Girişli Vize	
4-10 gün	128 USD
1-3 gün	256 USD
Çok Girişli Vize	
4-10 gün	240 USD
1-3 gün	480 USD

Kaynak: T.C. Moskova Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği